

ÖZORA KÖZSÉG ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNYA

2019.

Építészeti értékvizsgálat

Tartalomjegyzék

Bevezetés

1. Örökségvédelmi vizsgálat

1.1. A település történeti leírása

1.2. A település régészeti örökségének felmérése

1.3. A védett műemléki értékek települési értékleltára

1.3.1. Világörökségi és a világörökségi várományos helyszínek és területek

1.3.2. Az országos építészeti örökség elemei

1.3.3. Védetté nyilvánított régészeti lelőhelyek és nyilvántartott régészeti lelőhelyek

1.4. A helyi építészeti örökség települési értékleltára

1.4.1. Településszerkezet

1.4.2. Telekstruktúra, utcavonal-vezetés

1.4.3. Utcaképek, utcakép-részletek

1.4.4. Egyéb településkarakter elemek

1.4.5. Építményrészletek (anyaghasználat, tömegformálás, homlokzati kialakítás)

1.4.6. Táj- és kertépítészeti alkotások, egyedi tájértékek, növényzet

1.4.7. Szobrok, képzőművészeti alkotások, utcabútorok

2. A rendezés során tervezett változások hatáselemzése

2.1. A települési értékleltárban szereplő elemek vonatkozásában releváns rövid és középtávon tervezett változások ismertetése

2.2. A települési értékleltárban szereplő elemek vonatkozásában tervezett változások hatásai

2.2.1. a régészeti örökségre,

2.2.2. a történeti településre, település- és tájszerkezetre,

2.2.3. a települési értékleltárban szereplő műemléki értékekre.

3. Értékvédelmi terv

3.1. Az értékleltárban szerepeltetett értékek megőrzését biztosító szempontok és követelmények

3.2. Önkormányzati feladatok

Melléklet:

Örökségvédelmi értékvizsgálati adatlapok

Építészeti értékvizsgálat térképei

BEVEZETÉS

Ozora község közigazgatási területére vonatkozóan 2005-ben az akkor készített településrendezési terv részeként az akkor hatályos előírásoknak megfelelően örökségvédelmi hatástanulmány készült.

Ozora Község Önkormányzata a 64/2018. (XI. 21.) számú ök. határozatával döntött településrendezési tervének felülvizsgálatáról. Ennek keretében új örökségvédelmi hatástanulmány is készítendő.

Az örökségvédelmi hatástanulmány „a kulturális örökség védelméről” szóló 2001. évi LXIV. törvény 85/A. § (1) bekezdésének, valamint „a kulturális örökség védelmével kapcsolatos szabályokról” szóló 68/2018. (IV. 9.) Korm. rendelet (továbbiakban: Korm. rendelet) 83-84. §-ok előírásai alapján a Korm. rendelet 14. mellékletében szereplő tartalmi követelmények szerint készül.

1. ÖRÖKSÉGVÉDELMI VIZSGÁLAT

1.1. A település történeti leírása

Ozora község Tolna megye északi határszélén, a Sió mentén fekvő település.

A község neve a szláv eredetű, „nagy, hatalmas” jelentésű „Uzra szóra vezethető vissza.

A környék már a kőkorszakban is lakott volt. A Kálvária-dombon egy bronzkori földvár körvonalai ma is kirajzolódnak. A község északi részén fekvő Tótipusztán 1871-ben egy kiemelkedő jelentőségű avar lelet-együttest találtak.

A falu első írásos említése 1009-ből, a pécsi püspökség alapítóleveléből való. 1315-ben Azara néven említik.

A falu XIV. századi birtokosa, Ozorai András leánya, Borbála 1399-ben feleségül ment az itáliai származású Philippo Scolari (közismert nevén Ozorai Pipó), aki egyszerű kereskedő-segédből lett Zsigmond király bizalmasa, kiváló hadvezér, és országos jelentőségű címeket viselő főúr. Ozorai Pipó 1416-ban kapott engedélyt ozorai várkastélyának megépítésére. Ozorai Pipó 1418-ban egy obszerváns ferences kolostort is alapít a település szélén, mely a dél-dunántúli custodia székhelye lett. A szerzetesek 1543-ban hagyták el a kolostort a török fenyegetés miatt.

1545-ben a várat megszállta a török és 1686-ig birtokolta. A török-korban kisebb jelentőségűnek tekinthető várhoz különösebb történelmi esemény nem fűződik. A vár melletti középkori plébániatemplom, valamint a kissé délebbre elhelyezkedő középkori ferences kolostor azonban a török időkben teljesen elpusztult.

A mai r.k. templom terve 1728-ban készült, az épületet 1740-ben szentelték föl.

A XVII. század végén a falu az Esterházyak birtokába került. 1727-33 között a várat tisztartói központtá alakították, a XIX. sz. elején magtár céljára átépítették. 1739-44 között Esterházy Pál Antal herceg Kulapusztán méntelepét építtetett, melynek egyes épületei – romosan – még állnak.

1848. október 7-én Ozoránál Roth és Filipovics horvát csapatai Görgey Artúr, Perczel Mór és Csapó Vilmos seregei előtt letették a fegyvert.

A község irodalom-történeti jelentősége is kiemelkedő: Temesvári Pelbárt ferences szerzetes, hitszónok és humanista író 1480-ban az ozorai ferences kolostorban élt, Petőfi vándorszínészként járt Ozorán, Illyés Gyula pedig gyermekkorát töltötte a faluban.

Az I. katonai felmérés idején (1763-1787) a települést északról a „Sio Viz” mocsaras völgye határolta. Látható a vár és a templom, valamint a kulapusztai kastély és méntelep („Hütterey”). A

község mai fontosabb utcái (Árpád u., Mártírok u., Hunyadi u.) is kirajzolódnak. A „Pusztá” feliratú mai Tóthfalu területén egy kápolna és egy-két épület állt.

Ozora az I. katonai felmérés térképén (Forrás: mapire.eu)

A XIX. század második felében készült II. katonai felmérés térképe szerint ekkoriban tovább épültek a korábban kialakult utcák és néhány újabb utca is keletkezett. „Pusztá Tóti” területén mind több gazdasági épület is megjelent. A Kula major melletti „Gestütthof” felirat a Sión létesített zsilipekre utal.

Ozora az II. katonai felmérés térképén (Forrás: mapire.eu)

A XIX. század végén készült III. katonai felmérés, illetve a kataszteri térképeken már a mai településszerkezet Tóthfalú kivételével adott. Kulapuszta környezete parkosított. A Sió már szabályozott mederben folyik.

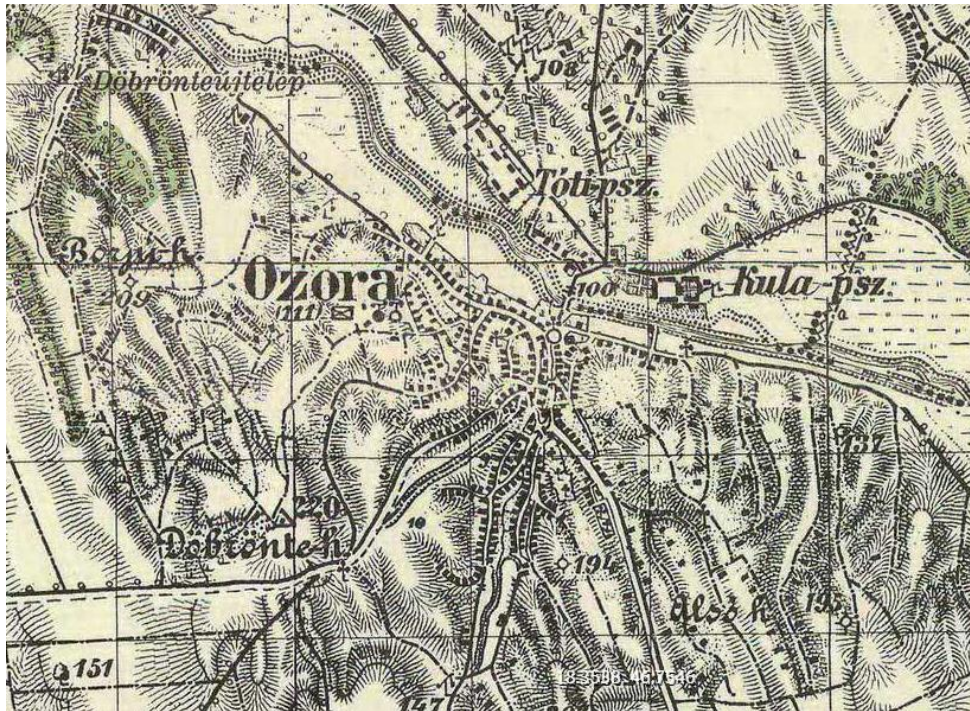

Ozora a XIX. sz. második felében készült kataszteri térképen (Forrás: mapire.eu)

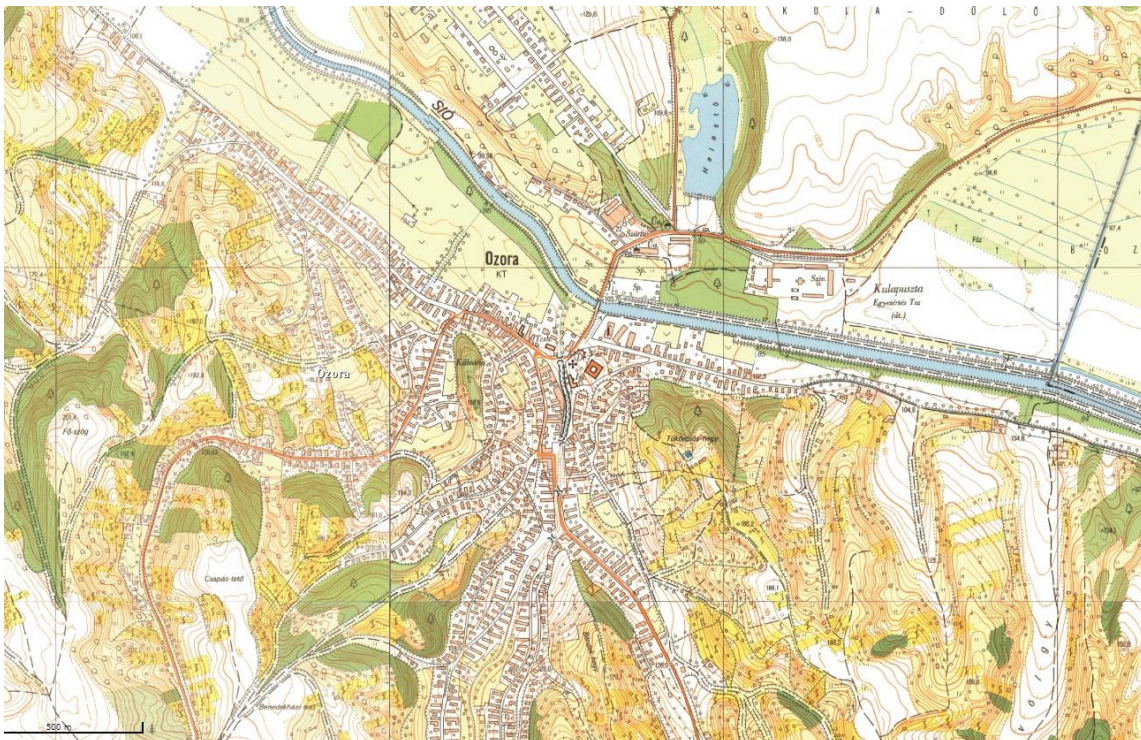
Ozora a III. katonai felmérés térképén (Forrás: mapire.eu)

Az 1941. évi katonai térképen Tóti-pusztta továbbépítése és a földreformos parcellázás eredményeként létesült Döbrönte újtelep tűnik új elemnek.

Ozora az 1941. évi katonai felmérés térképén (Forrás: mapire.eu)

A XX. század második feléből származó topográfiai térképen, illetve a legújabb légi felvételen a mai állapotok tükröződnek. Tóthfalva új utcái és a Sió-híd környékének új üzemi létesítményei is kirajzolódnak.

Ozora a topográfiai térképen (Forrás: Mepar.hu)

Ozora légi felvétele napjainkban (Forrás: Mepar.hu)

1.2. A település régészeti örökségének felmérése

(L. Régészeti örökségvédelmi hatástanulmány)

1.3.A védett műemléki értékek értékleltára

1.3.1. Világörökségi és a világörökségi várományos helyszínek és területek

Ozorán nincs világörökségi vagy világörökség várományos helyszín.

1.3.2. Az országos építészeti örökség elemei

A község területén négy műemléki védettségű objektum illetve épületegyüttes található: A középkori eredetű vár, a barokk stílusú római katolikus templom, Kulapuszta épületegyüttese és a községközpontban álló Nagykocsma épülete.

Ozora, középkori vár

Római katolikus templom

Kulapuszta

Nagykocma

Műemléki jelentőségű terület a községben nincs kijelölve.

Törzssz.	Azonosító	Védelem státusza	Védelem fajtája	Hrsz.	Cím	Név	Bírság kategória
4246	8686	Műemléki védelem	Műemlék	1596	Várhegy u. 1.	Ozori Pipo vára	I.
4246	22201	Műemléki védelem	Műemléki környezet	1599, 1600, 1746/3, 1747, 1748, 1564, 1606, 1605/2, 1605/1, 1602, 1601, 1595, 1594, 1592, 1565		Ozori Pipo vára ex-lege műemléki környezete	-
4245	8685	Műemléki védelem	Műemlék	1747	Szabadság tér 14.	R.k. templom	II.
4245	22200	Műemléki védelem	Műemléki környezet	1, 1749, 1596, 1746/1, 1743, 1745/2, 1748, 1746/3, 1746/2		R. k. templom ex-lege műemléki környezete	
10204	13346, 13347, 13348, 13350, 13351, 14683	Műemléki védelem	Műemlék	0556/10	Kulapuszta	Lóistálló, tehénistálló, magtár, Kastély, cselédsor, melléképületek	II.
10204	8688	Műemléki védelem	Műemlék	0556/10, 0556/3, 0556/4, 0556/5, 0556/6, 0556/8, 0556/9, 0556/13, 0556/14, 0556/15, 0556/16, 0556/17	Kulapuszta	volt Esterházy méntelep épületegyüttese	II.
10204	22202	Műemléki védelem	Műemléki környezet	0557, 0553, 0552/4, 0547/4, 0548, 0554/4, 0554/6, 0554/2, 0555/2, 0203, 0206/12, 0230		volt Esterházy méntelep épületegyüttese ex-lege műemléki környezete	
	31003	Műemléki védelem	Műemlék	895	Szabadság tér 8.	Nagykocma	III.

1.3.3. Védetté nyilvánított régészeti lelőhelyek és nyilvántartott régészeti lelőhelyek

(L. Régészeti örökségvédelmi hatástanulmány)

1.4. A helyi építészeti örökség települési értékleltára

1.4.1. Településszerkezet

A község településszerkezete két markáns egységre különíthető el.

A történeti településrész (a Siótól délre fekvő belterületi rész) spontán növekedéssel alakultak ki, az utcák nyomvonala kényszerűen a mozgalmas terephez (völgyvonulat) igazodik, a telkek az adottságok függvényében változó méretűek az egészen apróktól a nagyméretűekig, az utcák közterülete pedig a terepadottságok miatt jellemzően szűk.

A Siótól északra létesült XX. századi mérnöki tervezésű utcahálózatot tágas telekméreték és rendezettség jellemzik.

1.4.2. Telekstruktúra és utcavonal-vezetés

A község legrégebbi – XVIII. századi eredetű utcáiban (Árpád utca, Hunyadi utca, Mártírok utca) a megye többi falvaira jellemző közepes és nagyméretű telkek jellemzőek. Némi besűrűsödés és halmazos szerkezet a Vár közelében lévő szabálytalan kis utcákat jellemzi. A XIX. század folyamán a község népességszámának gyors növekedésével a földrajzi adottságok miatt igen kicsi méretű telkek jöttek létre nagy számban, és nehezen járható keskeny utcák, zsákutcák és közök alakultak ki a domborzathoz igazodva.

A XX. század első felében a Mártírok utca végén új földreformos telekosztást valósítottak meg szabályos telekosztással (Döbrönte-Újtelep). Az idők során azonban e terület elnéptelenedett és az egykori házak is eltűntek. Tóthfalu XX. század második felében készült parcellázásai sík terepen valósultak meg, az utcák derékszögű rendszerűek, a telkek szabályosak, szélesebbek de rövidebbek és területileg is kisebbek, mint a történelmi településrészen lévő telkek.

1.4.3. Utcaképek

A régebbi beépítésű utcák őriznek hagyományos – a megye többi községére is jellemző – nagyon karakteres utcaképet, utcaképi részleteket. Sajnos e házak közé is beékelődtek oda nem illő újabbkori sátozottós illetve tetőtér-beépítéses lakóházak.

1.4.4. Egyéb településkarakter elemek

A település helyi védelem alá helyezett építészeti értékeinek részletes bemutatását a mellékletben szereplő örökségvédelmi értékvizsgálati adatlapok tartalmazzák.

A község településkép védelméről szóló 16/2018. (XII.21.) önkormányzati rendeletében az alábbi objektumok kerültek helyi védelem alá helyezésre.

Hrsz.	Utca, házszám	Megnevezés	A védettség tárgya
1661	Hunyadi utca	kereszt	teljes objektum
779	Koppány utca	kereszt	teljes objektum
900	Kossuth u. 1.	lakóház	épülettömeg, keleti homlokzat
5	Mártírok útja 3.	kultúrház	épülettömeg, déli homlokzat
304/5	Mártírok útja	kereszt	teljes objektum
304/5	Mártírok útja	Szt. Vendel szobor	teljes objektum
814	Mártírok útja 124.	iskola	épülettömeg, keleti homlokzat
1381	Ótemető	kereszt	teljes objektum
1	Szabadság tér	r.k. plébánia	épülettömeg, homlokzatok
895	Szabadság tér	volt vendégfogadó	épülettömeg, homlokzatok
830/6	Szabadság tér	szentháromság szobor	teljes objektum
1746/3	Szabadság tér	hősi emlékmű	teljes objektum
1746/3	Szabadság tér	Mária szobor	teljes objektum
1746/3	Szabadság tér	1848-as emlékmű	teljes objektum
1747	Szabadság tér	kereszt	teljes objektum
1428	Új temető	kereszt	teljes objektum
1015	Zrínyi utca	kereszt	teljes objektum
2001	Döbrente szőlőhegy	kereszt	teljes objektum
0428	Pincehelyi út	kereszt	teljes objektum
0319/3	Fürgegyi út	kereszt	teljes objektum

1.4.5. Építményrészletek, anyaghasználat, tömegformálás, homlokzati kialakítás

A történelmi településrészen nagy számban maradtak fenn a fésűs beépítésű, a megye nagy részére jellemző, „tolnai sváb típusú” népi lakóházak (ott is, ahol a lakosság nemzetiségi hovatartozás szerint inkább magyar volt), melyek még ma is egyedi karaktert képviselnek. E házak többsége a XIX-XX. század fordulóján, vagy a XX. század elején épült. Sajnos ezen épületek jelentős része leromlott állapotú, de találunk szépen karbantartott épületeket is. E házak általában előkert nélkül az utcafronton sorakoznak, jellemző az esztergált-faragott faoszlopos, vagy falazott pilléres oldaltornác, cserépfedésű csonkakontyolt nyeregtető, a két utcai ablak, a tornác vonalába helyezett díszes ajtó és a szolid, mégis látványos homlokzati vakolatdísz (utóbbi sajnos a felújítások-javítások során egyre fogyatkozik).

A fésűs beépítés mellett főképpen a községközpontban megjelentek a XX. század elején az utcával párhuzamosan telepített polgári jellegű lakóházak illetve középületek is.

A II. világháború után parcellázott területeken az országszerte általánosan elterjedt sátoztetős „kockaházak” és a nyeregtetős tetőtérbeépítéses házak a jellemzőek. Ezek egyedi településképi karaktert nem képviselnek, lakóértékük azonban jelentős.

1.4.6. Táj- és kertépítészeti alkotások, egyedi tájértékek, növényzet

A településen a címben említett különösebb értékek nem fedezhetők fel, talán az igényesen karbantartott temető és a várhoz tartozó látogatóközpont környéke említhető e vonatkozásban.

1.4.7. Szobrok, képzőművészeti alkotások

A község központjában álló szentháromság szobor, a templom körül elhelyezett emlékművek, és számos kőkereszt minősül települési értéket képviselő köztéri alkotásnak.

2. A RENDEZÉS SORÁN TERVEZETT VÁLTOZÁSOK HATÁSELEMZÉSE

2.1. A települési értékleltárban szereplő elemek vonatkozásában releváns rövid és középtávon tervezett változások ismertetése

A község tervezett területigényes fejlesztései, beleértve a közlekedési és gazdasági területi fejlesztéseket is – az értékleltár elemeit nem érintik.

2.2. A települési értékleltárban szereplő elemek vonatkozásában tervezett változások hatásai

2.2.1. A települési értékleltárban szereplő elemek vonatkozásában tervezett változások hatásai a régészeti örökségre

(L. Régészeti örökségvédelmi hatástanulmány)

2.2.2. A települési értékleltárban szereplő elemek vonatkozásában tervezett változások hatásai a történeti településre, település- és tájszerkezetre

A község tervezett fejlesztései a történeti településrészt nem érintik. A tervezett lakóterületi és gazdasági területi fejlesztések a település kialakult szerkezetéhez szervesen igazodnak.

2.2.3. A települési értékleltárban szereplő elemek vonatkozásában tervezett változások hatásai a települési értékleltárban szereplő műemléki értékekre.

A rendezési tervben tervezett fejlesztések a műemlék vár, templom, Kulapuszta és a nagykocsmá megjelenését, környezetét nem változtatják meg.

3. ÉRTÉKVÉDELMI TERV

3.1. Az értékleltárban szereplő értékek megőrzését biztosító szempontok és követelmények

A műemléki és régészeti értékek megőrzésének szempontjait és követelményeit a kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXXIV. törvény, valamint a kulturális örökség védelmével kapcsolatos szabályokról szóló 68/2018. (IV. 9.) Korm. szabályozza.

A helyi védelem szabályozása 2008-tól 2017-ig a Helyi Építési Szabályzatban történt. A településképvédelméről szóló 2016. évi LXXIV. törvény előírásaira tekintettel az Önkormányzat megalkotta a helyi településképvédelmi rendeletét, melyben a helyi védelem ügye új szabályozásra került.

3.2. Önkormányzati feladatok

Az Önkormányzatnak minden eszközevel törekednie kell az Épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény 56. – 57. §-ában megfogalmazott műemlékek és helyi építészeti értékek megóvására, a település hagyományainak, épített örökségének népszerűsítésére, és a fennmaradásukhoz szükséges anyagi források előteremtésére.

Az Önkormányzat a vonatkozó jogszabály szerint elkészítette a jellegzetes települési karakterjegyeket, településképi jellemzőket bemutató Településképi Arculati Kézikönyvét, a településkép-védelmi rendeletet, a települési értékleltárt, amely az építészeti értékeket is bemutatja. E dokumentumok megfelelőségét időszakonként felül kell vizsgálni és indokolt esetben aktualizálni szükséges.

A község műemlékei közül a felújított vár állami kezelésben van. A felújított nagykocsmában Esterházy-fogadóközpont néven a vár turisztikai együtteséhez funkcionálisan kapcsolódó kiállítóterem, turisztikai információs központ és előadóterem működik. (Megjegyzés: szerencsésebb lett volna vendéglátó funkciót adni az épületnek.) A római katolikus templom egyházi kezelésben van, fenntartása a jövőben is biztosítottnak látszik. Kula-major épületegyüttese magántulajdonban és kezelésben van, épületei elhanyagoltak, állapotuk életveszélyes és műszakilag a végső stádiumban vannak, sürgős külső beavatkozást igényelnének.

A helyi védelem alatt álló épületek megőrzésére a felújításukból származó többletköltségek fedezésére csak központi és önkormányzati támogatások együttes rendelkezésre állása esetén van esély. Ezért a védett épületek felújítására az önkormányzatnak is célszerű támogatást nyújtania.

Az Önkormányzat a helyi értékek védelmében számos egyéb, nem anyagi jellegű segítséget is nyújthat:

- A témában kiírt aktuális pályázati lehetőségekről a tulajdonosok értesítése;
- A pályázaton való részvételhez szakmai segítség nyújtása (pályázati anyag összeállításában, elkészítésében);
- Helyi, kistérségi, megyei, vagy egyéb szintű pályázatokon a tulajdonosokkal történő szoros együttműködés.

A településfejlesztési koncepció, a településképi arculati kézikönyv, a településképi rendelet, a településrendezési eszközök készítésének idején az önkormányzat települési főépítészt foglalkoztat. Települési főépítészt azonban célszerű ezt követően is alkalmazni, aki szakmai munkájával segíti a település épített környezetének formálását, valamint a védelem alatt álló értékek megőrzését.

Nyilatkozat:

A tervezett megoldás megfelel az örökségvédelmi jogszabályoknak és hatósági előírásoknak. A kulturális örökség védelmével kapcsolatos szabályokról szóló 68/2018. (IV. 9.) Korm. rendelet 84. § (2) bekezdés c) pontja szerint előírt jogosultsággal rendelkezem.

Szekszárd, 2019. március

Deák-Varga Dénes
okl. építészmérnök, településtervező
TT 14-0058

ÖRÖKSÉGVÉDELMI ÉRTÉKVIZSGÁLATI ADATLAP

SORSZÁM: 1.

CÍM:

Település: **Ozora**

Utca, házszám: Hunyadi utca keleti vége

Hrsz: 1661

JELENLÉGI VÉDELEM:

helyi védelem

JAVASOLT VÉDELEM:

AZ ÉPÍTMÉNYJELENLEGI RENDELTETÉSE:

kőkereszt

AZ ÉPÜLET ÉS KÖRNYEZETÉNEK LEÍRÁSA:

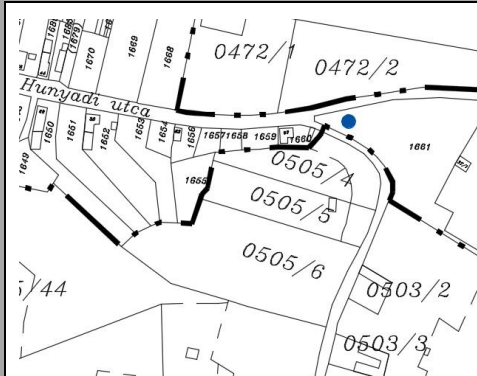
Klasszicista jellegű, kb. a XIX. sz. közepére datálható régi kő posztamensen újabb készítésű modern kőkereszt, rajta sorozatgyártású színesfém öntvény korpusz. Felirata nincs.

VÉDENDŐ:

teljes objektum

KORREKCIÓS JAVASLAT:

Környezet kertészeti rendezése.

ÖRÖKSÉGVÉDELMI ÉRTÉKVIZSGÁLATI ADATLAP

SORSZÁM: 2.

CÍM:

Település: **Ozora**

Utca, házszám: Koppány utca

Hrsz: 779

JELENLÉGI VÉDELEM:

helyi védelem

JAVASOLT VÉDELEM:

AZ ÉPÍTMÉNYJELENLEGI RENDELTETÉSE:

kőkereszt

AZ ÉPÜLET ÉS KÖRNYEZETÉNEK LEÍRÁSA:

Eklektikus jellegű, XIX-XX. sz. fordulójára datálható kőkereszt, rajta sorozat-gyártású színesfém öntvény korpusz. Felirata egy 7 számjegy kivételével nem olvasható.

VÉDENDŐ:

teljes objektum

KORREKCIÓS JAVASLAT:

Környezet kertészeti rendezése.

ÖRÖKSÉGVÉDELMI ÉRTÉKVIZSGÁLATI ADATLAP

SORSZÁM: 3.

CÍM:

Település: **OZORA**

Utca, házsám: Kossuth L. utca 1.

Hrsz: 900

JELENLÉGI VÉDELEM:

helyi védelem

JAVASOLT VÉDELEM:

AZ ÉPÍTMÉNYJELENLEGI RENDELTETÉSE:

lakóház, földszinten egykor üzletek

AZ ÉPÜLET ÉS KÖRNYEZETÉNEK LEÍRÁSA:

Eklektikus stílusú, XIX-XX. sz. fordulójára datálható városias megjelenésű egyemeletes lakóépület, földszinten üzlethelyiségekkel.

VÉDENDŐ:

épülettömeg, utcai homlokzat

KORREKCIÓS JAVASLAT:

Teljes felújítás eredeti formában.

ÖRÖKSÉGVÉDELMI ÉRTÉKVIZSGÁLATI ADATLAP

SORSZÁM: 4.

CÍM:

Település: **OZORA**

Utca, házszám: Mártírok útja 3.

Hrsz: 5

JELENLÉGI VÉDELEM:

helyi védelem

JAVASOLT VÉDELEM:

AZ ÉPÍTMÉNYJELENLÉGI RENDELTETÉSE:

művelődési ház

AZ ÉPÜLET ÉS KÖRNYEZETÉNEK LEÍRÁSA:

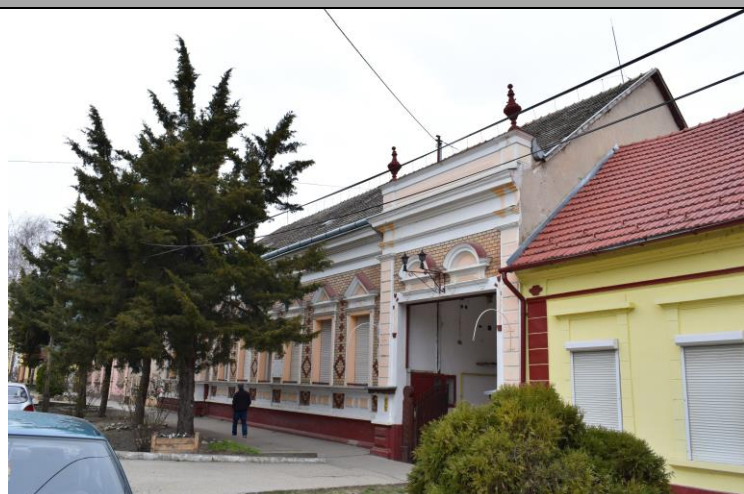
Eklektikus stílusú, XIX. század végére datálható városias megjelenésű földszintes épület. Utcával párhuzamos nyeregtető. Az utcai homlokzat két végén szimmetrikus elrendezésű oromfalas felmagasítású rizalit.

VÉDENDŐ:

épülettömeg, utcai homlokzat

KORREKCIÓS JAVASLAT:

Jó karban tartás, felújítás esetén az épület stílusához jobban illő színezés.

ÖRÖKSÉGVÉDELMI ÉRTÉKVIZSGÁLATI ADATLAP**SORSZÁM: 5.****CÍM:****Település: Ozora****Utca, házsám: Mártírok útja 77.****Hrsz: 427 (a településkép-védelmi rendeletben 304 /5 hrsz-on szerepel)****JELENLÉGI VÉDELEM:**

helyi védelem

JAVASOLT VÉDELEM:**AZ ÉPÍTMÉNYJELENLEGI RENDELTETÉSE:**

kőkereszt

AZ ÉPÜLET ÉS KÖRNYEZETÉNEK LEÍRÁSA:

Eklektikus jellegű, kb. a XIX. sz. végére datálható régi kőkereszt, rajta új, sorozat-gyártású korpusz és a kereszt tövében Mária-szobor. Felirata nem olvasható.

VÉDENDŐ:

teljes objektum

KORREKCIÓS JAVASLAT:

Környezet kertészeti rendezése.

ÖRÖKSÉGVÉDELMI ÉRTÉKVIZSGÁLATI ADATLAP**SORSZÁM: 6.****CÍM:****Település: ÓZORA****Utca, házsám: Mártírok útja 77.****Hrsz: 427 (a településkép-védelmi rendeletben 304 /5 hrsz-on szerepel)****JELENLÉGI VÉDELEM:**

helyi védelem

JAVASOLT VÉDELEM:**AZ ÉPÍTMÉNYJELENLEGI RENDELTETÉSE:**

Szent Vendel szobor

AZ ÉPÜLET ÉS KÖRNYEZETÉNEK LEÍRÁSA:

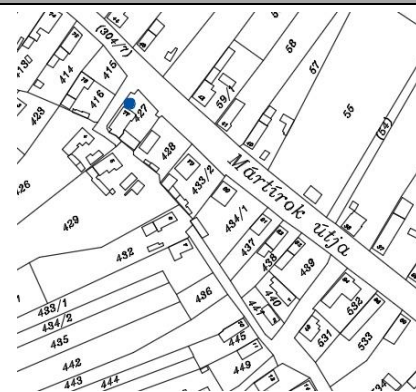
Eklektikus jellegű, kb. a XIX. sz. második felére datálható Szent Vendel szobor. Felirata nem olvasható.

VÉDENDŐ:

teljes objektum

KORREKCIÓS JAVASLAT:

Kő-restaurálás, környezet kertészeti rendezése.

ÖRÖKSÉGVÉDELMI ÉRTÉKVIZSGÁLATI ADATLAP

SORSZÁM: 7.

CÍM:

Település: **OZORA**

Utca, házszám: Mártírok útja 123.

Hrsz: 814

JELENLÉGI VÉDELEM:

helyi védelem

JAVASOLT VÉDELEM:

AZ ÉPÍTMÉNYJELENLEGI RENDELTETÉSE:

iskola

AZ ÉPÜLET ÉS KÖRNYEZETÉNEK LEÍRÁSA:

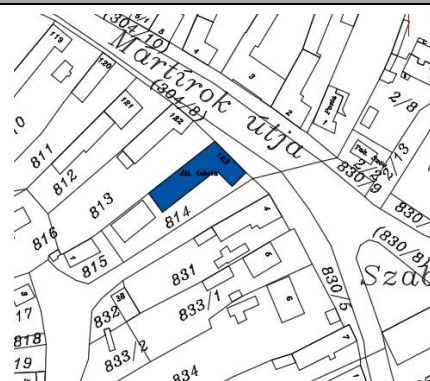
Szecessziós stílusú, XX. század elejére datálható városias megjelenésű földszintes épület. Utcával párhuzamos nyeregtető. Az utcai homlokzat két végén szimmetrikus elrendezésű csonkakontyolt oromfalas felmagasítású rizalit. Eredeti ablakait nemrég kicserélték. Az épület előtt Illyés Gyula mellszobor.

VÉDENDŐ:

épülettömeg, utcai homlokzat

KORREKCIÓS JAVASLAT:

Jó karban tartás, felújítás esetén az épület stílusához jobban illő színezés.

ÖRÖKSÉGVÉDELMI ÉRTÉKVIZSGÁLATI ADATLAP**SORSZÁM: 8.****CÍM:****Település: Ozora****Utca, házszám: Ótemető****Hrsz: 1381****JELENLÉGI VÉDELEM:**

helyi védelem

JAVASOLT VÉDELEM:**AZ ÉPÍTMÉNYJELENLEGI RENDELTETÉSE:**

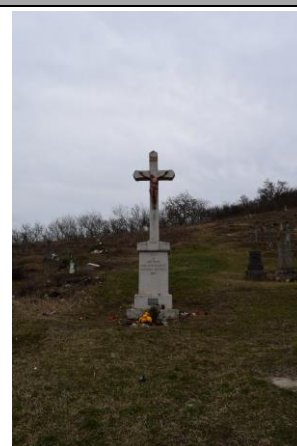
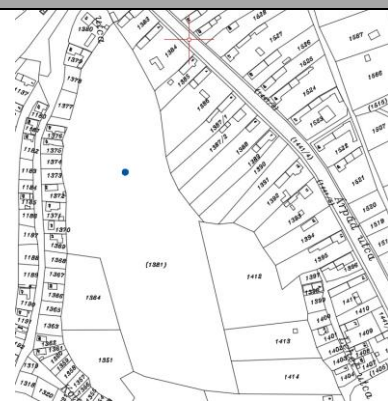
kőkereszt

AZ ÉPÜLET ÉS KÖRNYEZETÉNEK LEÍRÁSA:

Modern jellegű, felirata szerint 1912-ben állított, de a keresztszáron 1966-os évszámmal is ellátott kőkereszt, rajta sorozat-gyártású színesfém öntvény korpusz. Kiegészítő táblácska szerint 2014-ben restauráltatta az Ozoráért Baráti Kör.

VÉDENDŐ:

teljes objektum

KORREKCIÓS JAVASLAT:

ÖRÖKSÉGVÉDELMI ÉRTÉKVIZSGÁLATI ADATLAP**SORSZÁM: 9.****CÍM:**Település: **OZORA**

Utca, házszám: Szabadság tér 14.

Hrsz: 1

JELENLÉGI VÉDELEM:

helyi védelem

JAVASOLT VÉDELEM:**AZ ÉPÍTMÉNYJELENLEGI RENDELTETÉSE:**

r.k. plébánia

AZ ÉPÜLET ÉS KÖRNYEZETÉNEK LEÍRÁSA:

Klasszicista stílusú, XIX. század elejére datálható U alaprajzú földszintes épület. Utcával párhuzamos nyeregtető. Homlokzatát csak egyszerű sávos keretezés díszíti. Ablakait nemrég műanyag ablakokra cserélték.

VÉDENDŐ:

épülettömeg, homlokzatok

KORREKCIÓS JAVASLAT:

Jó karban tartás, tetőfelújítás esetén cserépfedés javasolt.

ÖRÖKSÉGVÉDELMI ÉRTÉKVIZSGÁLATI ADATLAP

SORSZÁM: 10.

CÍM:

Település: **Ozora**

Utca, házszám: Szabadság tér 8.

Hrsz: 1

JELENLEGI VÉDELEM: helyi védelem

JAVASOLT VÉDELEM:

AZ ÉPÍTMÉNYJELENLEGI RENDELTETÉSE:

r.k. plébánia

AZ ÉPÜLET ÉS KÖRNYEZETÉNEK LEÍRÁSA:

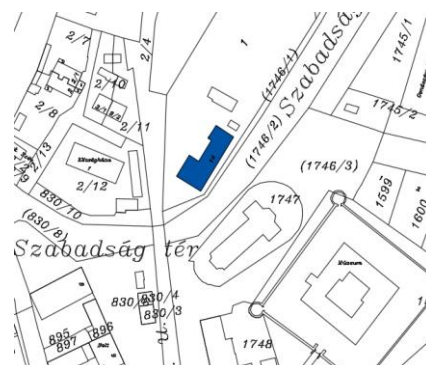
Klasszicista stílusú, XIX. század elejére datálható U alaprajzú földszintes épület. Utcával párhuzamos nyeregtető. Homlokzatát csak egyszerű sávok keretezés díszíti. Ablakait nemrég műanyag ablakokra cserélték.

VÉDENDŐ:

épülettömeg, homlokzatok

KORREKCIÓS JAVASLAT:

Jó karban tartás, tetőfelújítás esetén palafedés helyett cserépfedés javasolt.

ÖRÖKSÉGVÉDELMI ÉRTÉKVIZSGÁLATI ADATLAP**SORSZÁM: 11.****CÍM:****Település: Ozora****Utca, házsám: Szabadság tér****Hrsz: 830/6****JELENLÉGI VÉDELEM:**

helyi védelem

JAVASOLT VÉDELEM:**AZ ÉPÍTMÉNYJELENLEGI RENDELTETÉSE:**

szentháromság szobor

AZ ÉPÜLET ÉS KÖRNYEZETÉNEK LEÍRÁSA:

Eklektikus jellegű, felirata szerint 1905-ben elhelyezett, 3 db kőoszlopon álló klasszikus megformálású szentháromság-szimbólum. Környezete rendezett.

VÉDENDŐ:

teljes objektum

KORREKCIÓS JAVASLAT:

ÖRÖKSÉGVÉDELMI ÉRTÉKVIZSGÁLATI ADATLAP

SORSZÁM: 12.

CÍM:

Település: **Ozora**

Utca, házszám: Szabadság tér

Hrsz: 1746/3

JELENLÉGI VÉDELEM:

helyi védelem

JAVASOLT VÉDELEM:

AZ ÉPÍTMÉNYJELENLEGI RENDELTETÉSE:

hősi emlékmű (I. világháborús)

AZ ÉPÜLET ÉS KÖRNYEZETÉNEK LEÍRÁSA:

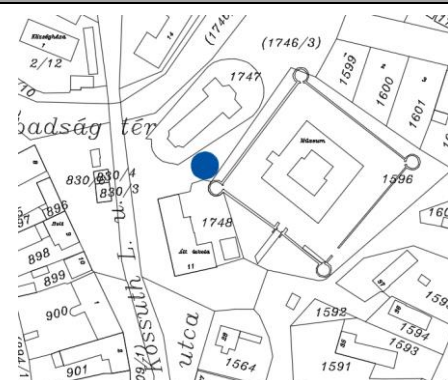
A templom és az iskola közötti teresedésen álló, magas, hasábszerű posztamensre helyezett nagyméretű turul-madár szobor. Évszám nem olvasható, de nyilván a két világháború között készült.

VÉDENDŐ:

teljes objektum

KORREKCIÓS JAVASLAT:

kő felületi tisztítás

ÖRÖKSÉGVÉDELMI ÉRTÉKVIZSGÁLATI ADATLAP**SORSZÁM: 13.****CÍM:****Település: Ozora****Utca, házsám: Szabadság tér****Hrsz: 1746/3****JELENLÉGI VÉDELEM:**

helyi védelem

JAVASOLT VÉDELEM:**AZ ÉPÍTMÉNYJELENLEGI RENDELTETÉSE:**

Mária szobor

AZ ÉPÜLET ÉS KÖRNYEZETÉNEK LEÍRÁSA:

A templom bejárata előtt álló, neogótikus posztamensre helyezett Mária szobor. A posztamensen 1865. évszám.
Egyszerű vasrácsos kerítés.

VÉDENDŐ:

teljes objektum

KORREKCIÓS JAVASLAT:

ÖRÖKSÉGVÉDELMI ÉRTÉKVIZSGÁLATI ADATLAP**SORSZÁM: 14.****CÍM:****Település: OZORA****Utca, házszám: Szabadság tér****Hrsz: 1746/3****JELENLÉGI VÉDELEM:**

helyi védelem

JAVASOLT VÉDELEM:**AZ ÉPÍTMÉNYJELENLÉGI RENDELTETÉSE:**

1848-as csata emlékműve

AZ ÉPÜLET ÉS KÖRNYEZETÉNEK LEÍRÁSA:Az iskola előtt álló, kőből faragott ágyút ábrázoló emlékmű.
(Enes Nagy Sándor, 1998)**VÉDENDŐ:**

teljes objektum

KORREKCIÓS JAVASLAT:

ÖRÖKSÉGVÉDELMI ÉRTÉKVIZSGÁLATI ADATLAP**SORSZÁM: 15.****CÍM:****Település: Ozora****Utca, házszám: Szabadság tér****Hrsz: 1747****JELENLÉGI VÉDELEM:**

helyi védelem

JAVASOLT VÉDELEM:**AZ ÉPÍTMÉNYJELENLEGI RENDELTETÉSE:**

kereszt

AZ ÉPÜLET ÉS KÖRNYEZETÉNEK LEÍRÁSA:

A templom előtt álló, kőkereszt. Eklektikus jellegű posztamens, sima vonalú keresztzsár.

A posztamensen 1878-as évszám.

VÉDENDŐ:

teljes objektum

KORREKCIÓS JAVASLAT:

ÖRÖKSÉGVÉDELMI ÉRTÉKVIZSGÁLATI ADATLAP

SORSZÁM: 16.

CÍM:

Település: OZORA

Utca, házsám: Árpád utca, Újtemető

Hrsz: 1428

JELENLEGI VÉDELEM:

helyi védelem

JAVASOLT VÉDELEM:

AZ ÉPÍTMÉNYJELENLEGI RENDELTETÉSE:

kereszt

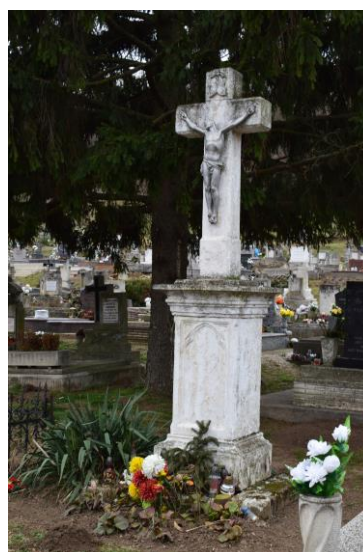
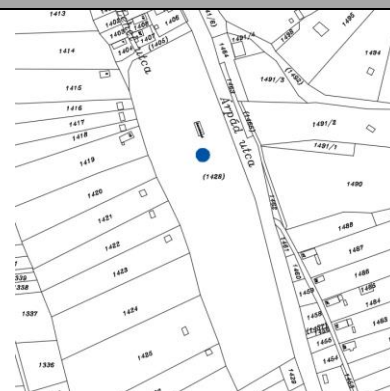
AZ ÉPÜLET ÉS KÖRNYEZETÉNEK LEÍRÁSA:

A temetőben álló kőkereszt. Romantikus jellegű, feltehetően a XIX. sz. közepén készülhetett. A korpusz új, fém öntvény.

VÉDENDŐ:

teljes objektum

KORREKCIÓS JAVASLAT:

ÖRÖKSÉGVÉDELMI ÉRTÉKVIZSGÁLATI ADATLAP

SORSZÁM: 17.

CÍM:

Település: **Ozora**

Utca, házsám: Zrínyi utca – Petőfi utca sarkán

Hrsz: 1015

JELENLÉGI VÉDELEM:

helyi védelem

JAVASOLT VÉDELEM:

AZ ÉPÍTMÉNYJELENLEGI RENDELTETÉSE:

kereszt

AZ ÉPÜLET ÉS KÖRNYEZETÉNEK LEÍRÁSA:

Romantikus jellegű, feltehetően a XIX. sz. közepén készült kőkereszt.

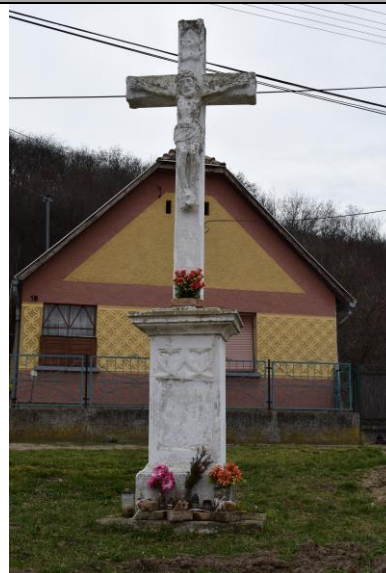
A korpusz figyelemre méltó népies ihletésű kőfaragvány.

Felirata nem olvasható.

VÉDENDŐ:

teljes objektum

KORREKCIÓS JAVASLAT:

ÖRÖKSÉGVÉDELMI ÉRTÉKVIZSGÁLATI ADATLAP

SORSZÁM: 18.

CÍM:

Település: **OZORA**

Utca, házsám: Döbrente szőlőhegy

Hrsz: 2001

JELENLEGI VÉDELEM:

helyi védelem

JAVASOLT VÉDELEM:

AZ ÉPÍTMÉNYJELENLEGI RENDELTETÉSE:

kereszt

AZ ÉPÜLET ÉS KÖRNYEZETÉNEK LEÍRÁSA:

vaskerítéssel körülvett kőkereszt. Felirata:

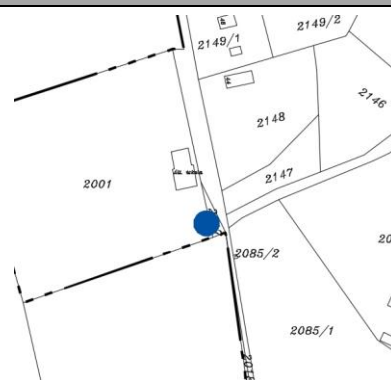
EMLÉKÜL ÁLLITTATTA
ÖZV. FÖRDÖS LÖRINCZNÉ
SZÜL. KOVÁCS TERÉZ
1954

VÉDENDŐ:

teljes objektum

KORREKCIÓS JAVASLAT:

kerítés javítása

ÖRÖKSÉGVÉDELMI ÉRTÉKVIZSGÁLATI ADATLAP**SORSZÁM: 19.****CÍM:****Település: OZORA****Utca, házsám: Pincehelyi út****Hrsz: 0428/2****JELENLEGI VÉDELEM:**

helyi védelem

JAVASOLT VÉDELEM:**AZ ÉPÍTMÉNYJELENLEGI RENDELTETÉSE:**

kereszt

AZ ÉPÜLET ÉS KÖRNYEZETÉNEK LEÍRÁSA:

Országút mentén álló, késő-klasszicista jellegű, feltehetően a XIX. sz. közepén készülhetett. Felirata nincs.

VÉDENDŐ:

teljes objektum

KORREKCIÓS JAVASLAT:

ÖRÖKSÉGVÉDELMI ÉRTÉKVIZSGÁLATI ADATLAP**SORSZÁM: 20.****CÍM:****Település: OZORA****Utca, házsám: Fürgedi út****Hrsz: 0319/3****JELENLÉGI VÉDELEM:**

helyi védelem

JAVASOLT VÉDELEM:**AZ ÉPÍTMÉNYJELENLEGI RENDELTETÉSE:**

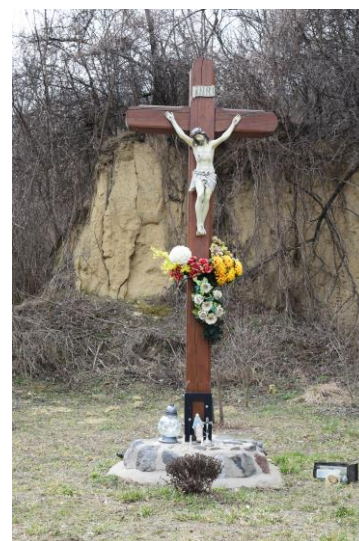
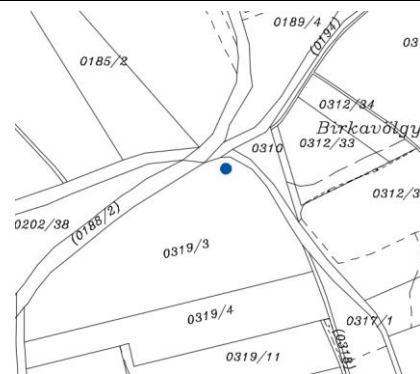
kereszt

AZ ÉPÜLET ÉS KÖRNYEZETÉNEK LEÍRÁSA:

Országút mellett álló modern fakereszt. Valószínűleg egy régebbi, tönkrement kőkereszt helyén áll.

VÉDENDŐ:

teljes objektum

KORREKCIÓS JAVASLAT:

ÖRÖKSÉGVÉDELMI ÉRTÉKVIZSGÁLATI ADATLAP

SORSZÁM: 21.

CÍM:

Település: OZORA

Utca, házszám: Szabadság tér

Hrsz: 1747

JELENLEGI VÉDELEM:

JAVASOLT VÉDELEM:
helyi védelem

AZ ÉPÍTMÉNYJELENLEGI RENDELTETÉSE:

II. világháborús hősi emlékmű

AZ ÉPÜLET ÉS KÖRNYEZETÉNEK LEÍRÁSA:

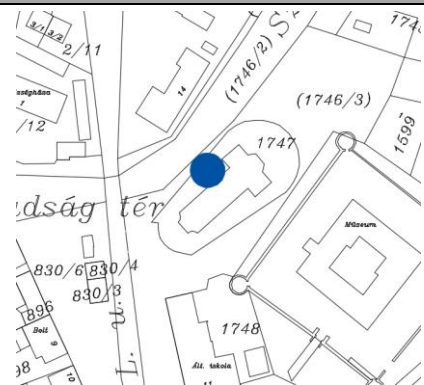
A templom északi homlokzata előtt álló, katonát zászlóval ábrázoló hősi emlékmű, a támfalon az elesettek névsorát feltüntető márványtablákkal.

Alkotó: Borbás Tibor, 1989

VÉDENDŐ:

teljes objektum

KORREKCIÓS JAVASLAT:

ÖRÖKSÉGVÉDELMI ÉRTÉKVIZSGÁLATI ADATLAP**SORSZÁM: 22.****CÍM:****Település: Ozora****Utca, házszám: Szabadság tér****Hrsz: 1746/3****JELENLÉGI VÉDELEM:****JAVASOLT VÉDELEM:**

helyi védelem

AZ ÉPÍTMÉNYJELENLEGI RENDELTETÉSE:

Millenniumi emlékmű

AZ ÉPÜLET ÉS KÖRNYEZETÉNEK LEÍRÁSA:

A templomtól északnyugatra álló, fafaragású emlékmű, mellette faragott padok

Alkotó: Cs. Kiss Ernő, 2000

VÉDENDŐ:

teljes objektum

KORREKCIÓS JAVASLAT:

ÖRÖKSÉGVÉDELMI ÉRTÉKVIZSGÁLATI ADATLAP**SORSZÁM: 23.****CÍM:****Település: OZORA****Utca, házsám: Árpád utca 4.****Hrsz: 1386****JELENLEGI VÉDELEM:****JAVASOLT VÉDELEM:**

helyi védelem

AZ ÉPÍTMÉNYJELENLEGI RENDELTETÉSE:

lakóház

AZ ÉPÜLET ÉS KÖRNYEZETÉNEK LEÍRÁSA:

Fésűs elrendezésű, oldaltornácos, csonkakontyolt nyeregtetős lakóház. Utcai homlokzatán a két ablakot egy hármás-ablakra cserélték. Falazott tornácoszlopai különlegesen szépek. Oromfalon „BGY” monogram és 1908-as évszám.

VÉDENDŐ:

épülettömeg, homlokzatok

KORREKCIÓS JAVASLAT:

Teljes felújítás

ÖRÖKSÉGVÉDELMI ÉRTÉKVIZSGÁLATI ADATLAP

SORSZÁM: 24.

CÍM:

Település: **OZORA**

Utca, házszám: Táncsics utca 26.

Hrsz: 1162

JELENLEGI VÉDELEM:

JAVASOLT VÉDELEM:

helyi védelem

AZ ÉPÍTMÉNYJELENLEGI RENDELTETÉSE:

lakóház

AZ ÉPÜLET ÉS KÖRNYEZETÉNEK LEÍRÁSA:

Fésűs elrendezésű, oldaltornácos, csonkakontyolt nyeregtetős lakóház. Eklektikus díszítésű utcai homlokzatán eredeti nyílászárók: két ablak és félköríves záródású tornácajtó. Falazott „dór” tornácoszlopai különlegesen szépek.

VÉDENDŐ:

épülettömeg, homlokzatok

KORREKCIÓS JAVASLAT:

Teljes felújítás, palafedés cseréje cserépfedésre

ÖRÖKSÉGVÉDELMI ÉRTÉKVIZSGÁLATI ADATLAP**SORSZÁM: 25.****CÍM:****Település: OZORA****Utca, házsám: Táncsics utca 9.****Hrsz: 1145****JELENLÉGI VÉDELEM:****JAVASOLT VÉDELEM:**

helyi védelem

AZ ÉPÍTMÉNYJELENLEGI RENDELTETÉSE:

lakóház

AZ ÉPÜLET ÉS KÖRNYEZETÉNEK LEÍRÁSA:

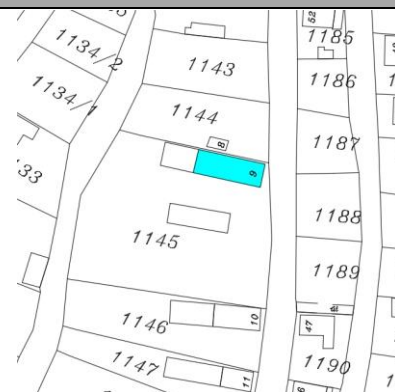
Fésűs elrendezésű, oldaltornácos, csonkakontyolt nyeregtetős lakóház. Eklektikus díszítésű utcai homlokzatán eredeti nyílászárók: két ablak és félköríves záródású tornácajtó. Falazott szögletes tornácoszlopai is eredetiek.
Oromfalon 1911-es évszám.

VÉDENDŐ:

épülettömeg, homlokzatok

KORREKCIÓS JAVASLAT:

Teljes felújítás, palafedés cseréje cserépfedésre

ÖRÖKSÉGVÉDELMI ÉRTÉKVIZSGÁLATI ADATLAP**SORSZÁM: 26.****CÍM:****Település: OZORA****Utca, házszám: Petőfi utca 35.****Hrsz: 1065****JELENLÉGI VÉDELEM:****JAVASOLT VÉDELEM:**

helyi védelem

AZ ÉPÍTMÉNYJELENLEGI RENDELTETÉSE:

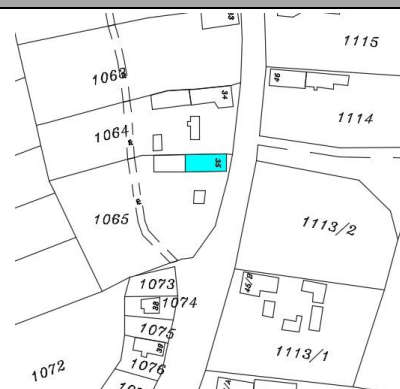
lakóház

AZ ÉPÜLET ÉS KÖRNYEZETÉNEK LEÍRÁSA:

Fésűs elrendezésű, oldaltornácos, csonkakontyolt nyeregtetős lakóház. Eklektikus díszítésű utcai homlokzatán eredeti nyílászárók: két ablak és félköríves záródású tornácajtó. Falazott hengeres tornácoszlopai is eredetiek.

VÉDENDŐ:

épülettömeg, homlokzatok

KORREKCIÓS JAVASLAT:

ÖRÖKSÉGVÉDELMI ÉRTÉKVIZSGÁLATI ADATLAP

SORSZÁM: 27.

CÍM:

Település: **OZORA**

Utca, házszám: Árpád utca 60.

Hrsz: 1536

JELENLEGI VÉDELEM:

JAVASOLT VÉDELEM:

helyi védelem

AZ ÉPÍTMÉNYJELENLEGI RENDELTETÉSE:

lakóház

AZ ÉPÜLET ÉS KÖRNYEZETÉNEK LEÍRÁSA:

Fésűs elrendezésű, oldaltornácos, csonkakontyolt nyeregtetős lakóház. Eklektikus díszítésű utcai homlokzatán eredeti nyílászárók: két ablak és egyenes záródású tornácajtó. Falazott nyolcszög keresztmetszetű tornácoszlopai is eredetiek.

VÉDENDŐ:

épülettömeg, homlokzatok

KORREKCIÓS JAVASLAT:

ÖRÖKSÉGVÉDELMI ÉRTÉKVIZSGÁLATI ADATLAP

Sorszám: M1

CÍM:

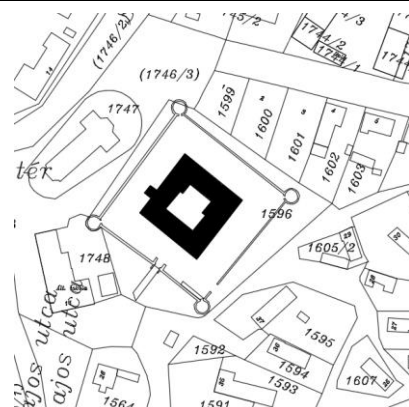
Település: Ozora
Utca, házszám: Szabadság tér
Hrsz: 1596

JELENLÉGI VÉDELEM:
Műemléki védelem

Törzsszám: 4246
Azonosító: 8686

AZ ÉPÍTMÉNY MEGNEVEZÉSE:

Ozorai Pipo vára

AZ ÉPÜLET ÉS KÖRNYEZETÉNEK LEÍRÁSA:

Négyszög alaprajzú, zárt udvaros, kétemeletes nyeregtetős épület. Délnyugati főbejárata timpanon záródású rizalitba foglalt barokk kapu. Az épületet részben rekonstruált hengeres saroktornyos külső várfal övezte. A várkastélyt Ozorai Pipo építtette 1416-23 között. Az 1510-es években Hédervári Ferenc reneszánsz stílusban átépíttette. A XVII. század végén romos. 1729-33 között Esterházy Pál átépíttette az ozorai uradalom központjaként. A XVIII. sz. közepén a nyugati szárny is emeletesre épül át. A XIX. században magtárrá alakítják. Műemléki helyreállítás az 1980-as évektől 2003-ig. (forrás: műemlékem.hu)

MŰEMLEKI KÖRNYEZET HRSZ-OK: 1599, 1600, 1746/3, 1747, 1748, 1564, 1606, 1605/2, 1605/1, 1602, 1601, 1595, 1594, 1592, 1565

KORREKCIÓS JAVASLAT:

ÖRÖKSÉGVÉDELMI ÉRTÉKVIZSGÁLATI ADATLAP

Sorszám: M2

CÍM:

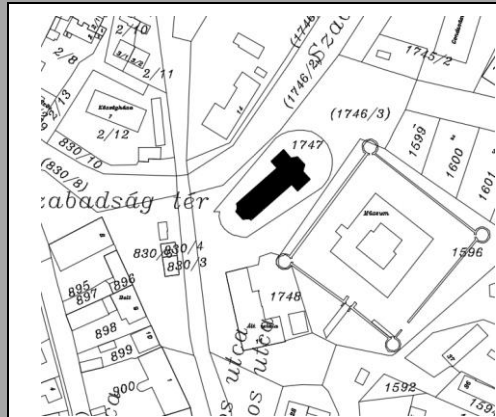
Település: Ozora
Utca, házszám: Szabadság tér
Hrsz: 1747

JELLENLEGI VÉDELEM:
Műemléki védelem

Törzsszám: 4245
Azonosító: 8685

AZ ÉPÍTMÉNY MEGNEVEZÉSE:

R.k. templom

AZ ÉPÜLET ÉS KÖRNYEZETÉNEK LEÍRÁSA:

Kis dombon álló, egyhajós templom, az ívesen formált nyugati homlokzatból kilépő toronnyal, tagozott barokk sisakkal, és poligonális záródású szentélyvel. A mai síkmennyezet az 1965. évi átalakítás eredménye. Tervező: Johann Georg Wimpassinger, 1728. Felszentelés: 1740. Tőle DK-re állt a középkori plébániatemplom, mely a vár 1537. évi ostroma idején leégett. (forrás: műemlékem.hu)

MŰEMLEKI KÖRNYEZET HRSZ-OK: 1, 1749, 1596, 1746/1, 1743, 1745/2, 1748, 1746/3, 1746/2

KORREKCIÓS JAVASLAT:

ÖRÖKSÉGVÉDELMI ÉRTÉKVIZSGÁLATI ADATLAP

Sorszám: M3

CÍM:

Település: Ozora
Utca, házszám: Kulapuszta, volt Esterházy-méntelep
Hrsz: 0556/10, 0556/3, 0556/4, 0556/5, 0556/6, 0556/8, 0556/9, 0556/13, 0556/14, 0556/15, 0556/16, 0556/17

JELENLÉGI VÉDELEM:
Műemléki védelem

Törzsszám: 10204
Azonosító: 13346, 13347, 3348, 13350, 13351, 14683

AZ ÉPÍTMÉNY MEGNEVEZÉSE:

Kulapuszta egykori uradalmi major

AZ ÉPÜLET ÉS KÖRNYEZETÉNEK LEÍRÁSA:

A belterületől észak-keletre a Sió balpartján álló uradalmi épületek. Eredetileg 7 db, ma már csak 4 db földszintes, nyeregtetős épület, a nyugati oldalon állt az ún. kastély, a keleti oldalon cselédház, a többi istálló. Az együttest Esterházy Pál építtette 1739-44 között. Az udvar közepén a XX. sz. elején épült magtár. Az épületegyüttes romos, életveszélyes. (forrás: műemlékem.hu)

MŰEMLEKI KÖRNYEZET HRSZ-OK: 0557, 0553, 0552/4, 0547/4, 0548, 0554/4, 0554/6, 0554/2, 0555/2, 0203, 0206/12, 0230

KORREKCIÓS JAVASLAT:

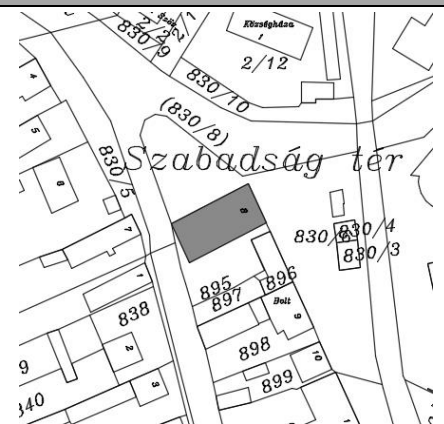

ÖRÖKSÉGVÉDELMI ÉRTÉKVIZSGÁLATI ADATLAP

Sorszám: M4

CÍM:

Település: Ozora
Utca, házszám: Szabadság tér 8.
Hrsz: 895

JELENLEGI VÉDELEM:
Műemléki védelem

Törzsszám:
Azonosító: 31003

AZ ÉPÍTMÉNY MEGNEVEZÉSE:

Nagykocsma (Esterházy fogadóközpont)

AZ ÉPÜLET ÉS KÖRNYEZETÉNEK LEÍRÁSA:

Földszintes, egyszerű, barokk, déli és északi oldalán csonkakontyolt nyeregtetős sarok-épület. A közelmúltban felújították.

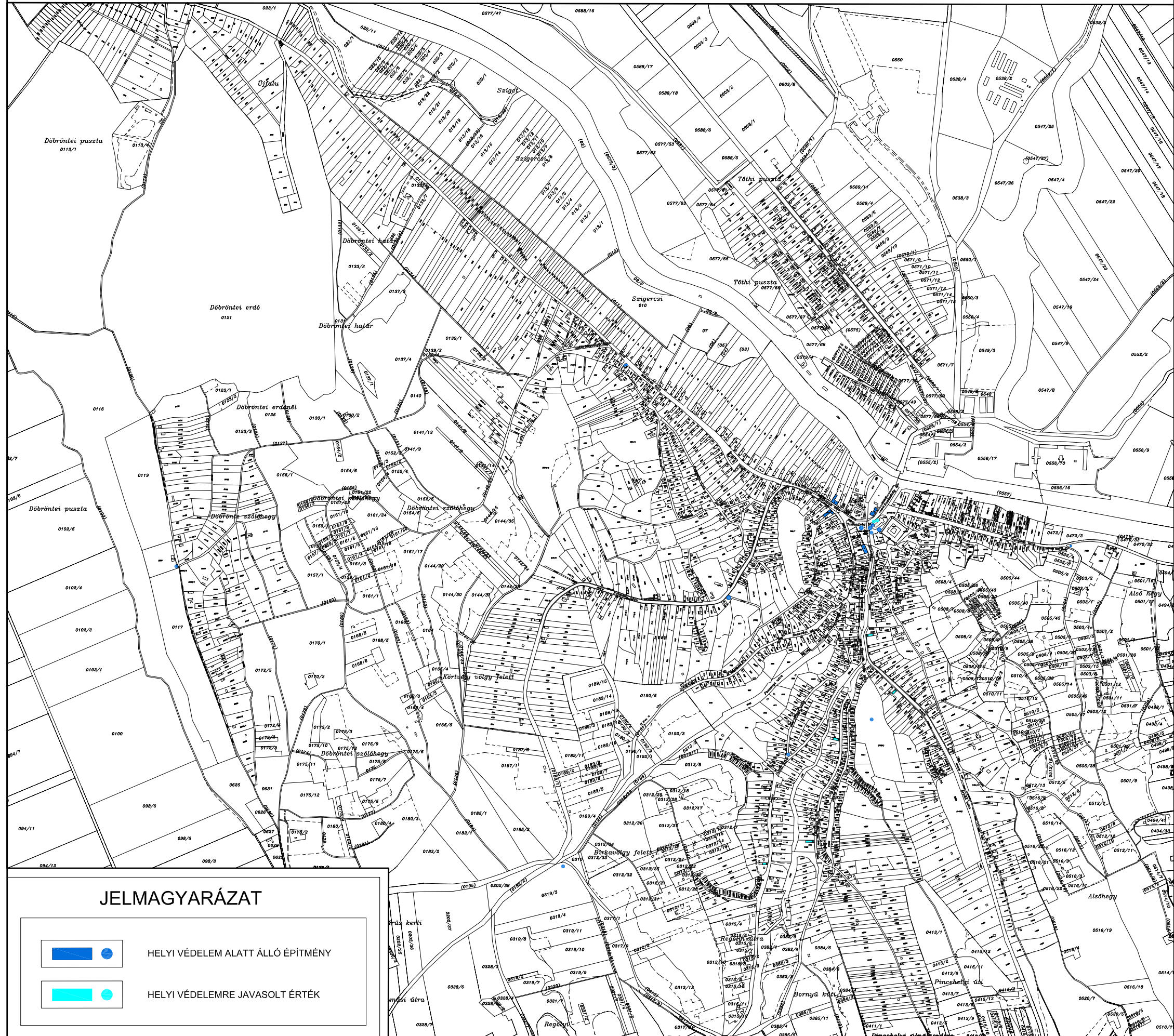

MŰEMLEKI KÖRNYEZET HRSZ-OK:

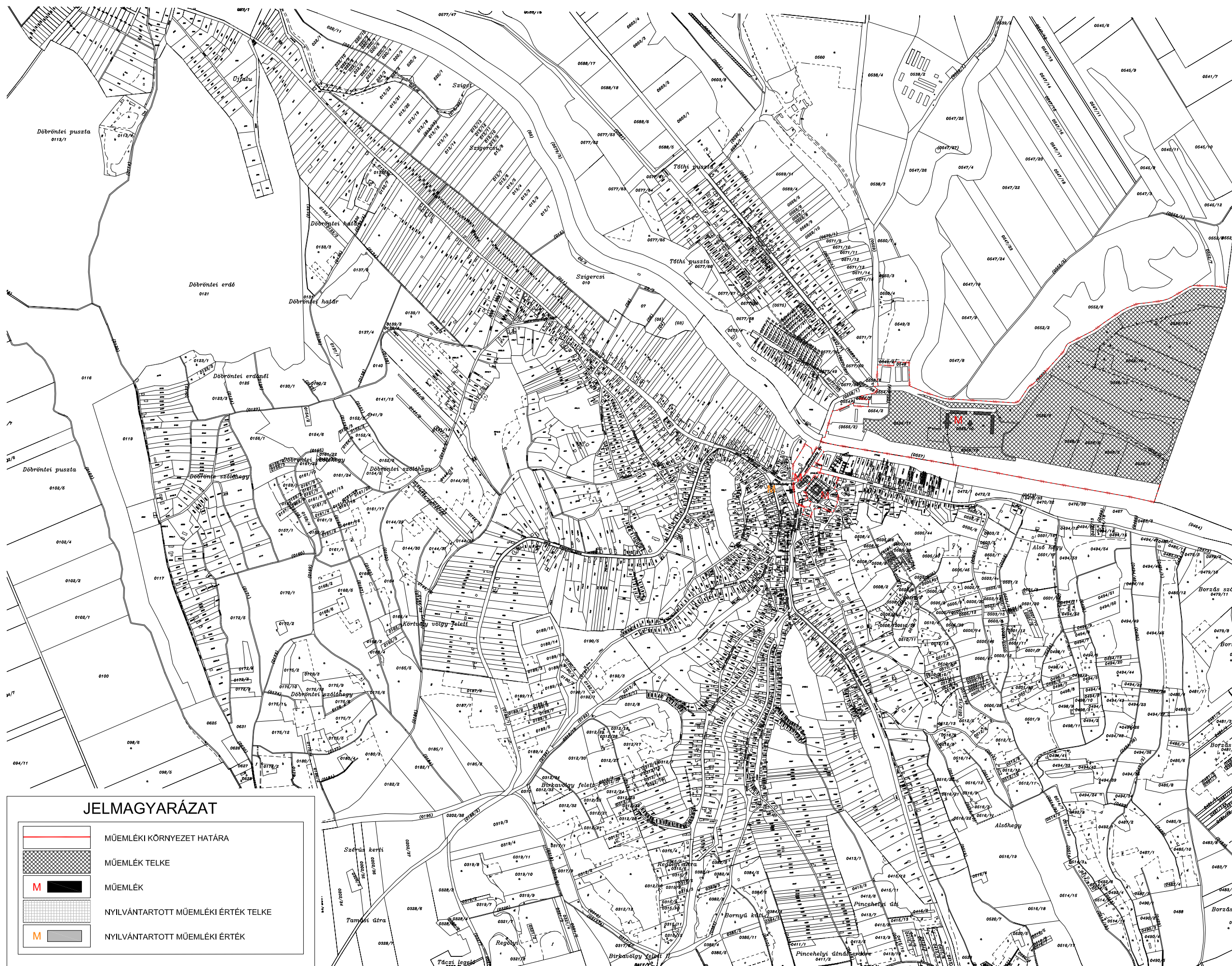
KORREKCIÓS JAVASLAT:

OZORA KÖZSÉG HELYI VÉDELEM ALATT ÁLLÓ OBJEKTUMAI

ÓZORA KÖZSÉG MŰEMLÉKI VÉDELEM ALATT ÁLLÓ OBJEKTUMOK

Örökségvédelmi hatástanulmány

Régészeti szakterületi munkarész

Ozora község településrendezési eszközeihez

Bevezetés

Az örökségvédelmi hatástanulmány a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 314/2012. (XI. 8.) kormányrendeletnek és a kulturális örökség védelmével kapcsolatos szabályokról szóló 68/2018. (IV. 9.) kormányrendeletnek megfelelően a településfejlesztési koncepcióhoz készül.

A hatástanulmány szerkezetét és tartalmát a 2001. évi LXIV. törvény 85/A. § (1) és a kulturális örökség védelmével kapcsolatos szabályokról szóló 68/2018. (IV. 9.) kormányrendelet 83. § (2) bekezdése, illetve utóbbi 14. sz. melléklete határozza meg.

Jelen munkát a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. tv. alapján szerzői jogi védelem illeti meg. A közölt adatok szerződéstől eltérő célra való felhasználása, régészeti lelőhelyre vonatkozó adatok nyilvánosságra hozása vagy továbbadása csak a szerző engedélyével, a régészeti lelőhely és a műemléki érték nyilvántartásának és védetté nyilvánításának, valamint a régészeti lelőhely és a lelet megtalálója anyagi elismerésének részletes szabályairól szóló 13/2015. (III. 11.) MvM. rendelet, valamint a muzeális intézményekben folytatható kutatásról szóló 47/2001. (III. 27.) kormányrendelet szabályai szerint történhet.

A hatástanulmány a rendezési tervhez változtatás nélkül, külön alfejezetként csatolandó.

A vizsgálatnál figyelembe vett, a kulturális örökség régészeti vonatkozásait érintő speciális törvények és rendeletek:

- 1996. évi LIII. törvény a természet védelméről – amely a földvárak és halmok (temetkezési helyek) védelméről rendelkezik (23. §),
- 1997. évi LXXVIII. törvény az épített környezet alakításáról és védelméről,
- 1997. évi CXL. törvény a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről,
- 2001. évi LXIV. törvény a Kulturális örökség védelméről (a továbbiakban: Kötv.),
- 2012. évi II. törvény a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartó rendszerről – különösen az alábbi szabálysértésnek minősülő cselekmények: lopás, jogtalan elsajátítás, orgazdaság, szándékos rongálás ötvenezer forintot meg nem haladó értékre – 177. § (3) bekezdése szerinti minősített esetei,
- 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről – különösen az alábbi bűncselekmények:
 - műemlék vagy védett kulturális javak megrongálása – 357. §,
 - lopás – 370. § (3) bekezdés bb) pontja,
 - rongálás – 371. § (3) bekezdés ba) pontja és (4) bekezdés b) pontja,
 - jogtalan elsajátítás – 378. § (2) bekezdése,
 - orgazdaság – 379. § (3) bekezdés b) pontja szerinti minősített esetei,
- 2016. évi CL. törvény az általános közigazgatási rendtartásról – az örökségvédelmi hatóság hatósági eljárásait ez alapján végzi,
- 149/2000. (VIII. 31.) kormányrendelet a Magyar Köztársaság Kormánya és az Európa Tanács tagállamai között 1992. január 16-án kelt, Vallettában aláírt, a régészeti örökség védelméről szóló Európai Egyezmény kihirdetéséről,
- 47/2001. (III. 27.) kormányrendelet a muzeális intézményekben folytatható kutatásról,
- 191/2001. (X. 18.) kormányrendelet az örökségvédelmi bírságról,
- 314/2012. (XI. 8.) kormányrendelet a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről,

- 13/2015. (III. 11.) MvM rendelet a régészeti lelőhely és a műemléki érték nyilvántartásának és védetté nyilvánításának, valamint a régészeti lelőhely és a lelet megtalálója anyagi elismerésének részletes szabályairól,
- 68/2018. (IV. 9.) kormányrendelet a kulturális örökség védelmével kapcsolatos szabályokról.

Fogalmi meghatározások

A régészeti elemek vizsgálatát a kulturális örökség védelméről hozott 2001. évi LXIV. törvényben (a továbbiakban: Kötv.) meghatározott – és így a hatástanulmányban alkalmazott – alábbi fogalmi meghatározások alapján végeztük el.

Fenntartható használat (Kötv. 7. § 4.): a védett kulturális örökség olyan módon történő használata – ideértve a kármegelőző és kárcsökkentő tevékenységeket is –, amely nem haladja meg a szakmailag indokolt mértéket és nem vezet az örökség elemeinek állapotromlásához, így biztosított fennmaradásuk a jelen és jövő nemzedékek számára.

Előzetes régészeti dokumentáció (Kötv. 7. § 3): valamely terület régészeti érintettségének tisztázására, a régészeti örökség elemeire vonatkozó ismeretek (különösen a lelőhely jellegének, korának, kiterjedésének és intenzitásának) megszerzésére és pontosítására szolgáló, valamint az ebből következően elvégzendő régészeti feladatellátás formájának, idő- és költségvonzatainak meghatározásához hozzájáruló, az ismert adatok és források feldolgozásával, a lelőhely állapotában maradandó változással nem járó műszeres lelőhely-, illetve leletfelderítés, terepbejárás és próbafeltárás alkalmazásával készült dokumentum.

Gyűjtemény (Kötv. 7. § 6.): a gyűjtői tevékenység eredményeként létrejött, ritkaságából vagy jellegéből adódóan különös jelentőséggel bíró javak összessége, amelynek egységességében megnyilvánuló kulturális értéke meghaladja egyes darabjainak együttes értékét.

Kulturális örökség elemei (Kötv. 7. § 11.): a régészeti örökség, a hadtörténelmi örökség régészeti módszerekkel kutatható elemei, a műemléki értékek, valamint a kulturális javak.

Nagyberuházás (Kötv. 7. § 20.): az alábbi, földmunkával járó beruházás:

- a) a bruttó 500 millió forintos értékhatárt meghaladó teljes bekerülési költségű beruházás,
- b)
- c) a Nemzeti Infrastruktúra Fejlesztő Zrt. által kezelt beruházás,
- d) a védmű-, töltés- és a 2500 hektár alapterületet meghaladó árapasztó- vagy árapasztó tározó-építés, vagy
- e) azon közérdekű célú beruházás, amelynek megvalósítása érdekében a kisajátításról szóló törvény szerint kisajátítást végeztek.

Nyilvántartott régészeti lelőhely (Kötv. 7. § 23.): a közhiteles nyilvántartásba vett, e törvény alapján általános védelem alatt álló régészeti lelőhely.

Megelőző feltárás (Kötv. 7. § 13.): írásbeli szerződés alapján, tudományos módszerrel végzett régészeti feladatellátás (régészeti megfigyelés, próbafeltárás, teljes területű feltárás), amely a földmunkával járó beavatkozások, fejlesztések, beruházások által érintett, nyilvántartott régészeti lelőhelyek feltárására irányul.

Mentő feltárás (Kötv. 7. § 14.): régészeti emlék vagy lelet régészeti feltáráson kívüli, váratlan előkerülése során alkalmazandó, a közvetlenül érintett elemek szakszerű megmentésére irányuló azonnali beavatkozás.

Régészeti emlék (Kötv. 7. § 28.): a régészeti örökség ingatlaneleme.

Régészeti érdekű terület (Kötv. 7. § 29.): valamennyi terület, természetes vagy mesterséges üreg és a vízmedrek azon része, amelyen, illetve amelyben régészeti lelőhely előkerülése várható vagy feltételezhető.

Régészeti feltárás (Kötv. 7. § 30.): a földmunkával járó beavatkozás, fejlesztés, beruházás esetén feltárással jogosult által végzett lelőhely-felderítés és megelőző jellegű örökségvédelmi tevékenység, melynek szaktevékenységi része a feltárást vezetés, a feltárást dokumentálás, a régésztechnikai feladatellátás, a leletek elsődleges feldolgozása, valamint a geodéziai és térinformatikai feladatok ellátása. Járulékos része a régészeti bontómunka.

Régészeti korú tárgy (Kötv. 7. § 32.): bizonyítottan gyűjteményben fennmaradt, a kulturális javak körébe tartozó, 1711 előtt keletkezett tárgy.

Régészeti lelet (Kötv. 7. § 33.): a régészeti örökség érzékelt, felfedezett, feltárt – jellegénél fogva – ingó eleme, függetlenül attól, hogy eredeti helyéről, összefüggéseiből, állapotából elmozdult, elmozdították-e vagy sem. Nem minősülnek régészeti leletnek a régészeti korú tárgyak.

Régészeti lelőhely (Kötv. 7. § 35.): földrajzilag körülhatárolható terület, amelyen a régészeti örökség elemei történeti összefüggéseikben találhatóak.

Régészeti megfigyelés (Kötv. 7. § 36.): a beruházás földmunkájának régész által a helyszínen történő folyamatos figyelemmel kísérése, szükség esetén a régészeti bontómunka elvégzése és dokumentálása.

Régészeti örökség (Kötv. 7. § 37.): az emberi létnek a föld felszínén, a föld vagy a vizek felszíne alatt és a természetes vagy mesterséges üregekben 1711 előtt keletkezett érzékelhető nyoma, amely segít megismerni az egyetemes kultúrát, az emberiség történetét, kapcsolatát környezetével, valamint hozzájárul az ország területén élt népek és a nemzet történelmének rekonstrukciójához, igazolja, bemutatja, alátámasztja népünk eredetét és fejlődését, továbbá amellyel kapcsolatos információszerezés fő forrásai a feltárást és egyéb kutatási módszerek.

Régészeti védőövezet (Kötv. 7. § 38.): a védetté nyilvánított régészeti lelőhely környezete, amely biztosítja annak fenntarthatóságát, megközelíthetőségét, tájképi védelmét.

Teljes felületű feltárás (Kötv. 7. § 40.): nyilvántartott régészeti lelőhelyen a régészeti örökség elemeinek a földmunkával érintett terület teljes egészén történő feltárást.

Terepbejárás (Kötv. 7. § 41.): minden olyan felszínen végzett kutatás, adatgyűjtés és kiértékelő dokumentálás, amely a régészeti örökség nem ismert elemének felfedezésére vagy a régészeti lelőhely állapotának ellenőrzésére, illetve azonosítására irányul, függetlenül attól, hogy együtt jár-e a leletek összegyűjtésével vagy sem.

Tervásatás (Kötv. 7. § 42.): tudományos célból végzett, tudományos szempontok alapján előre tervezett régészeti feltárás.

Történeti városmag (Kötv. 7. § 44.): a mai városok területén található, az eredeti, történelmi városszerkezetet tükröző, a régészeti örökség elemeit nagy mélységben és több rétegben megőrző, a település több évezredes múltját és folyamatosságát mutató jól lehatárolható, nagyobb összefüggő terület.

Védetté nyilvánított régészeti lelőhely (Kötv. 7. § 45.): miniszteri döntéssel, határozattal vagy e törvény alapján miniszteri rendelettel védetté nyilvánított kiemelkedő történeti és kulturális jelentőségű, nyilvántartott régészeti lelőhely.

Védett örökségi elem (Kötv. 7. § 46.): az e törvény erejénél fogva védelem alatt álló, illetve miniszteri rendelettel vagy hatósági eljárás során védetté nyilvánított kulturális örökségi elem.

Kötv. 7/A. §: A régészeti örökség védelme kiterjed a régészeti örökség felkutatására, értékelésére, számbavételére, nyilvántartására.

Kötv. 8. § (1): A Magyarország határain belül a föld felszínén, a földben, a vizek medrében vagy máshol rejlő vagy onnan előkerülő régészeti lelet állami tulajdon.

A Kötv. 9. §-a kimondja, hogy a régészeti lelőhelyeket – a fenntartható használat elvének figyelembevételével – csak olyan mértékben lehet igénybe venni, hogy azok állománya számottevően ne csökkenjen, illetve eredeti összefüggéseik jelentősen ne károsodjanak. A régészeti örökség elemeit lehetőleg eredeti lelőhelyükön, eredeti állapotukban, eredeti összefüggéseikben kell megőrizni, ennek érdekében régészeti lelőhelyek védelmére irányuló intézkedéseknek elsősorban megelőző, szükség esetén mentő jellegűeknek kell lenniük a Kötv. 10. §-a alapján.

Általános védelem (Kötv. 11. §): a régészeti lelőhelyek e törvény erejénél fogva általános védelem alatt állnak.

A nyilvántartott régészeti lelőhelyek védetté nyilvánítása (Kötv. 12–16. §): az ország és annak régiói kiemelkedő történeti és kulturális jelentőségű régészeti lelőhelyeit jogszabályban kell védetté nyilvánítani (12. §). A védetté nyilvánított régészeti lelőhelyeken nem lehet olyan tevékenységet folytatni, amely a lelőhelynek akár részleges állapotromlását eredményezheti (13. § (1)). A védetté nyilvánított régészeti lelőhelyeket kiemelten vagy fokozottan védett régészeti lelőhely kategóriába kell sorolni (13. § (3)).

A Kötv. 19.§ (1) bekezdése alapján a földmunkával járó fejlesztésekkel, beruházásokkal, beleértve az ásványi vagyon kitermelését is a nyilvántartott régészeti lelőhelyeket jogszabályban meghatározott esetekben és módon el kell kerülni.

A kulturális örökség védelmével kapcsolatos szabályokról szóló 68/2018. (IV. 9.) kormányrendelet (a továbbiakban: Korm. r.) 21. § (3) bekezdése szerint a földmunkával járó beruházással el kell kerülni

a) a védetté nyilvánított régészeti lelőhelyet,

b) a nyilvántartott tájképi jelentőségű régészeti lelőhelyet és

c) az eredeti összefüggéseiben megmaradt, helyben és fizikai állapotromlás nélkül megőrzendő régészeti emléket.

Ez alól kizárólag az örökségvédelmi hatóság döntése alapján a belterületen tervezett földmunkával járó beruházások, illetve a természetvédelmi vagy örökségvédelmi célú beruházások képezhetnek kivételt (Korm. r. 88. § (6)).

A Kötv. 19. §-a alapján a régészeti örökség elemei eredeti helyzetükből csak régészeti feltárás keretében mozdíthatók el. A régészeti feltárások költségeit – a jogszabályban meghatározott kivételekkel – annak kell fedeznie, akinek érdekében az elvégzendő földmunka vagy a nyilvántartott régészeti lelőhely bolygatása szükségessé vált.

A régészeti feladatellátás hatósági ár alapján végezhető. A hatósági ár mértékét a Korm. r. 8. sz. melléklete határozza meg.

A Kötv. 82. §-a szerint örökségvédelmi bírsággal kell sújtani azt a természetes vagy jogi személyt és jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetet, aki

- jogszabályban engedélyhez kötött tevékenységet védelem alatt álló kulturális örökségi elemen engedély vagy tudomásulvétel nélkül vagy attól eltérő módon végzi,
- a védelem alatt álló kulturális örökség elemeit jogellenesen megsemmisíti vagy megrongálja, valamint
- a védett kulturális örökségi elemet kötelezettségének elmulasztásával veszélyezteti,
- régészeti feltárást feltárási jogosultság nélkül végez,
- nyilvántartott régészeti lelőhelyen a hatóság engedélye vagy nyilatkozata nélkül beruházást valósít meg.

Bírsággal sújtható az, aki a jogszabály által előírt bejelentési kötelezettségének nem tesz eleget.

A bírságot a hatóság szabja ki. A bírság mértéke nyilvántartott régészeti lelőhely esetén az örökségvédelmi bírságról szóló 191/2001. (X. 18.) kormányrendelet alapján 10 ezertől 250 millió forintig terjedhet.

1. Örökségvédelmi vizsgálat

1.1. A település történeti leírása (a történeti település- és tájszerkezet alakulása, a történeti településmag)

Ozora község Tolna megye északnyugati részén, földrajzi-táji beosztás szerint a Dunántúli-dombság Külső-Somogy nevű középtáján belül a Kelet-Külső-Somogy elnevezésű kistáj északkeleti részén fekszik, a Sió mellett.

A község szabálytalan alakú külterületét hosszabb szakaszon csak nyugat felé övezi természetes határ: Fürged felé az Érmelléki-ág kb. 7,5 km, majd Tamási felé kb. 2 km hosszan a Fürgedi-patak jelenti a határt. A külterület legnagyobb vízfolyása, a Sió északon két rövidebb, összesen kb. 4 km hosszú szakaszon jelöli ki a település határát.

Az ozorai határ vízhalózata a Sió folyó uralja, amely kb. 9 km hosszan érinti a falu külterületét. A Sióba Ozora területén két jelentősebb patak torkollik, mindkettő a belterület közepén: délről a Cinca-, északról pedig a Névtelen-patak (ezen kívül a belterülettől északra további kisebb erek is folynak a Sióba).

Az 59,55 km² nagyságú településhatár területén meghatározó a szántóterületek aránya, nagyobb erdőt csak a belterülettől északnyugatra találunk, az ún. Döbrönte-erdőt. Kisebb erdőfoltok találhatóak még a belterületet övező szőlőhegyek területén, valamint a határ déli részében, a völgyek meredek oldalain.

Ozora neve talán a régi szláv Ozor személynév birtoklást kifejező -ja képzős származéka, vagy egy szláv Ozora személynévből magyar névadással keletkezett. Nevét először 1313-ban említi írott forrás, egy helyi nemes, Ozorai Sándor nevében. Birtokosai ekkor az Ozorai család. A fiúágon kihalt családból származó Ozorai Borbálát 1399-ben a firenzei származású Filippo Scolari (Ozorai Pipo) vette feleségül, aki 1416 és 1426 között várat, 1418 és 1423 között pedig ferences kolostort építtetett a településen, 1426-ban mezővárosi rangra emelte, országos vásártartási jogot adott neki, és számos birtokból uradalmat alakított ki körülötte, amelynek településeit 1400 és 1543 között többször említik. 1423-ban Zsigmond király is megfordult a településen. A település szerdai hetipiactartási jogát 1399-ben Zsigmond királytól kapta, a piacot 1434-ben is említik. Mivel Pipo és felesége gyermek nélkül haltak meg, a birtok a Héderváriakra szállt. 1482-ben a Héderváriak nemesi kúriáját említik, ekkor van szó az ozorai vámról és malomról is. A Héderváriak után a birtok Werbőczy Istvánra szállt, végül a török hódoltság előtt Török Bálint foglalta el. A törökök 1544-ben vették be a várat, ettől kezdve egy kisebb közigazgatási szandzsák, ún. náhije székhelye lett.

Plébániatemploma az 1330-as években keletkezett pápai tizedjegyzékben tűnik fel. A Szent Margitnak szentelt templom a 15–16. században számos oklevélben szerepel, főleg Ozorai Piponak köszönhetően, aki többször is búcsút kért birtokközpontja templomának, amelyet különféle módokon gazdagított is. 1531-ben Hédervári Ferenc oltárigazgatóságot alapított Ozorán Szent András apostol tiszteletére, amely valószínűleg a plébániatemplomban állhatott. Az oklevelek tudnak egy bizonyos Szent Anna-kápolnáról is, amelynek helyét azonban nem ismerjük. A Szent Fülöp és Borbála tiszteletére szentelt várkápolnát 1438-ban és 1447-ben említik. Okleveles adataink vannak továbbá 1518-tól 1543-ig a ferences rendi beginák házára (női rendház), amelynek helyét szintén nem ismerjük.

A középkori falu a mai belterület alatt kereshető. Reneszánsz várkastélya felújítva áll a központban, a Sió déli felén áll, várkápolnáját a falfreskók alapján azonosították. A vártól nyugatra, a Kálvárián Árpád-kori földvár állt. A középkori plébániatemplom a vár északnyugati oldalán álló barokk templom alatt feküdt, a 17–18. század fordulóján még álltak romjai. A várral híd kötötte össze, támpilléres körítőfalának egy részét feltárták. A ferences kolostor a vártól délre kb. 500 méterre, a Cinca-patak nyugati oldalán, a Barátkút téren állt. A 18. század első felében még említik romjait, a 35–40 méter hosszú templom a hatszög három oldalával záródó, poligonális szentélyét és déli tornyát feltárták, nyugati részén ma házak állnak. A beginaház helye ismeretlen.

1.2. A település régészeti örökségének felmérése újonnan beépítésre szánt területnek kijelölt terület esetén terepbejárással

Ozora közigazgatási területéről jelenleg 28, ismert kiterjedésű régészeti lelőhely ismert. Ez a szám a természetföldrajzi adottságok ismeretében nem mondható túlságosan magasnak, főként, hogy a lelőhelyek lényegében két nagyobb csoportban, a belterület környékén, illetve a határ délnyugati sarkának patak völgyeiben csoportosulnak. Viszonylag nagy területekről jelenleg nem ismerünk lelőhelyeket, amely egyértelműen kutatástörténeti okokkal magyarázható, azaz a lelőhelyek száma további kutatások esetén a jövőben még emelkedhet. Ozora határának régészeti lelőhelyei különböző jellegű kutatások eredményeképpen ismertek.

Tervásatás eddig három alkalommal történt a község határában, mindannyiszor a belterületen fekvő középkori objektumok területén:

- 1957-ben Nagy Emese a Barátkút téren feltárta a középkori ferences kolostor templomának szentélyét, valamint a tőle délre fekvő kolostorépület keleti részét;
- 1982-ben Miklós Zsuzsa szondázó ásatást végzett a Kálvárián fekvő Árpád-kori földvárban.
- 1981-től 2002-ig a várkastély régészeti és építéstörténeti kutatása folyt Feld István vezetésével, aki 2008-ban, 2011-ben és 2013-ban is végzett kisebb, a helyreállításokat megelőző feltárást;

Helyszínelés, és hozzá kapcsolódóan esetleg *leletmentés* egy alkalommal történt:

- 1954-ben Fehér Géza és Éri István végzett helyszínelést a Barátkút téren, a középkori kolostor helyénél, ahol korábban egy helyi lakos falakat bontott ki; Éri István ugyanekkor az Árpád- u. 54. számú háznál is megfigyelt egy lelőhelyet;
- 1969-ben Rosner Gyula az Újfalú nevű részen, homokbányászat során feldúlt avar kori sírok leletmentését végezte el;
- 2002-ben Vizi Márta a Barátkút téren feltárta a gázvezeték-fektetés során keresztülvágott középkori ferences kolostor megbolygatott szakaszait.

Régészeti szakfelügyelet három alkalommal történt:

- 2002-ben gázvezetékárók-fektetés során Ódor János Gábor dokumentálta a mai r. k. templom helyén fekvő középkori plébániatemplom alapfalait, és rézkori telep nyomait figyelte meg a Mártírok utcában;
- 2015-ben Vizi Márta a várkastély helyreállításához kapcsolódóan végzett régészeti felügyeletet;
- 2015-ban K. Németh András ivóvízhálózat rekonstrukciója során végzett szakfelügyeletet a belterületen, ahol régészeti lelet vagy jelenség nem került elő;

Terepbejárások több alkalommal is érintették az ozorai határt:

- Wosinsky Mór 1896-ban megjelent megyemongráfiájában két lelőhelyet említ a település határából: a Kálvária földvárát, és a Ráctemető őskori halomsíros temetőjét;
- Torma István 1961-ben őskoros témájú szakdolgozatához járta be a Kapos–Koppány–Sió mentét, amelynek során az ozorai határban két lelőhelyet járt be (4–5. lelőhely), valamint további négy lelőhelyről gyűjtött adatokat a belterületről (6–9. lelőhely);
- K. Németh András 2000-ban szakdolgozatához az Érmelléki-ág környékén kilenc lelőhelyet azonosított (14–22. lelőhelyek);
- Miklós Zsuzsa Tolna megye földvárainak kutatásához kapcsolódva légi fotózás során azonosította, majd járta be Köcsöge lelőhelyet 2000-ben és 2004-ben;
- Czajlik Zoltán 2005-ben légi fotózás során találta meg Tamási-út lelőhely földvárát;

- Czövek Attila 2011-ben lakossági bejelentés ellenőrzése során azonosította Döbrentei puszta-dűlő 1. lelőhelyet;
- 2014-ben Ódor János Gábor és K. Németh András az Érmelléki-árok mentén két új lelőhelyet talált (Egri-híd; Határ-dűlő).

Az ozorai határ régészeti kutatottsága a fentiek ismeretében közepesnek minősíthető.

A település határának kiterjedéséhez és a megtelepedésre alkalmas területek nagyságához viszonyítva az ismert régészeti lelőhelyek száma nem mondható túl magasnak, de bizonyos következtetéseket így is le lehet vonni az egyes korszakokra vonatkozóan.

A legtöbb lelőhely – a korszak hosszúságát tekintve nem meglepő módon – az *őskorból* maradt ránk. Nyolc telep általánosan csak az őskorra keltezhető, pontosabb koruk ezen belül nem ismert; egy további telep valószínűleg őskori, és szintén őskori a Ráctemető halomsíros temetője.

A *neolitikumból* mindössze egyetlen telepet ismerünk.

A *rézkornak* a késői szakaszát, a Baden-kultúra boherázi csoportját fémjelzi egy telep, egy másik helyről szintén a Baden-kultúra szórványlelete került elő. Két telep a rézkoron belül nem besorolható.

A *bronzkort* meglepő módon mindössze két lelőhely képviseli. Korszak szerint csak egy késő bronzkori, urnamezős telep sorolható be, ezen kívül egy a bronzkoron belül pontosabban nem keltezhető telepet ismerünk.

A *vaskort* csupán egyetlen, ismeretlen jellegű kelta lelőhely képviseli.

A *római kori* lelőhelyek száma viszonylag magas, összesen nyolc római kori telepet ismerünk, mellette római kori halomsírok is fennmaradtak egy lelőhelyen.

A *népvándorláskori* megtelepedés régészeti nyomai eléggé gyérek, ráadásul csak temetkezőhelyek kerültek eddig elő. Egy temető általánosan a népvándorláskorra, egy az avar korra, egy pedig a késő avar korra keltezhető.

Ozora határában három helyről ismert *középkori* település, ezek közül az egyik a mai település belterületi előzménye. Mindhárom középkori településnek – Ozorának, Dorognak és Kecsőnek – volt temploma és templom körüli temetője. Ozorán az Árpád-korban kisvár, a késő középkorban kolostor és várkastély is állt, utóbbi a török korban várként is működött. Az ozorai határban tovább két olyan középkori falu is létezett, amelyeket oklevelekből ismerünk, de terepi azonosításuk még nem történt meg: Bozzás a mai falutól délkeletre, a Sió déli partján, illetve Döbrönte a mai Döbröntepuszta környékén.

Végül ki kell térni a régészeti korú, de közelebbről *ismeretlen korú* lelőhelyekre, amelyeket két telep, valamint egy-egy csontvázas temető, vár, illetve szórványlelet képvisel.

Ugyanitt jelzem, hogy a szakirodalomban találhatóak további, azonosításra váró régészeti lelőhelyek is. Ezeket – mivel pontos elhelyezkedésük nem ismert – itt nem sorolom fel részletesen, csak néhány jelentősebbet említek meg.

– Wosinsky Mór leírása szerint a Csapó utcában, Tóth István házánál kőbalta került elő;

– 1941-ben az Ozora és Igar közti út építése során bronzkori urnatemetőt és a Baden-kultúrához sorolható csontvázas sírt bolygattak meg, Csalog József végzett helyszíni szemlét (Ozora 1 azonosítatlan, lelőhely-azonosító: 23215; Ozora 2 azonosítatlan, lelőhely-azonosító: 23218);

– Torma István 1961-ben feljegyezte, hogy a falu Felsőnyék felé eső, nyugati részén kútásás közben 3 méter mélyen Árpád-kori edényt találtak (Ozora 9, lelőhely-azonosító: 23462);

- a dűlőnevek tanúsága szerint az ozorai határ keleti szélén, a Sió déli oldalán, a Borzás-dűlőben kereshetjük az írott forrásokból ismert középkori Bozzás falu helyét, ahol azonban még nem történt terepbejárás;
- szintén nem ismerjük egyelőre a középkori, valószínűleg templommal is rendelkező Döbrönte falu helyét, amelyről 1864-ben ezt írták: „a Döbrönte föld térségen szinte falu, és templom volt”.

Jelenlegi ismereteink szerint összesen 28 régészeti lelőhely ismert a település bel- és külterületén.

A hatástanulmány készítéséhez felhasznált szakirodalom:

- Bándi Gábor: A dél-dunántúli mészbetétes edények népe kultúrájának elterjedése és eredete. Pécs 1967. (Dunántúli dolgozatok 4.)
- Csánki Dezső: Magyarország történeti földrajza a Hunyadiak korában. III. Bp. 1897.
- Feld István: Ozora. Várkastély. Bp. 2000. (Tájak–Korok–Múzeumok Kiskönyvtár 660.)
- Feld István – Kisfaludi Júlia – Vörös István – Koppány Tibor – Gerelyes Ibolya – Miklós Zsuzsa: Jelentés az ozorai várkastélyban és környékén 1981-85-ben végzett régészeti kutatásokról. A Balogh Ádám Múzeum Évkönyve 14 (1988) 261–337.
- K. Németh András: A középkori Tolna megye templomai. Szekszárd 2015.
- Koppány Tibor: Ozora és uradalmának építészete a 18. században (Adatok Tolna megye barokk kori építészetének történetéhez). A Wosinsky Mór Múzeum Évkönyve 17 (1992) 229–275.
- Kőszegi Frigyes: A Dunántúl története a későbronzkorban. Bp. 1988. (BTM Műhely 1.)
- Lövei Pál (szerk.): Magyarország műemlékjegyzéke. Tolna megye. Bp. 2006.
- Marosi Sándor – Somogyi Sándor (szerk.): Magyarország kistájainak katasztere. I–II. Bp. 1990.
- Miklós Zsuzsa: Tolna megye várai. Bp. 2007. (Varia Archaeologica Hungarica XXII.)
- Nagy Emese: Az ozorai obszerváns ferences kolostor. In: Koldulórendi építészet a középkori Magyarországon. Szerk. Haris Andrea. Bp. 1994, 257–267. (Művészettörténet–műemlékvédelem 7.)
- Ódor János Gábor: Honfoglalás- és kora Árpád-kori soros temetők sírleleteinek katasztere Tolna megyében. Wosinsky Mór Múzeum Évkönyve 21 (1999) 151–173.
- Ódor János Gábor–K. Németh András: Adatok Tolna megye néhány középkori templomáról (Dombóvár–Szarvasdpuszta; Kajdacs–Sárvíz-part; Miszla–r. k. templom; Ozora–r. k. templom). WMMÉ 26 (2004) 213–228.
- Papp István: A Tamási járás évszázadai. Sajtó alá rendezte és a bevezetőt írta Torma István. Tamási 2000.
- Prohászka Péter: Az Ozora–tótipusztai avar fejedelmi sírok. Bp. 2012. (Opitz Archaeologica 5.)
- Rosner Gyula: Ozora–Újfalu. Régészeti Füzetek I. 23 (1970) 53.
- Torma István: A Kapos- és Koppány-völgy őskori települései. Szakdolgozat, ELTE BTK Régészeti Tanszék. Kézirat 1964.
- Végh József – Ördög Ferenc – Papp László (szerk.): Tolna megye földrajzi nevei. Bp. 1981.
- Wosinsky Mór: Tolna vármegye története az őskortól a honfoglalásig. I–II. Bp. 1896.
- Zalai-Gaál István: A lengyeli kultúra a Dél-Dunántúlon. A Szekszárdi Béri Balogh Ádám Múzeum Évkönyve 10–11 (1981) 3–58.

A település területének túlnyomó része mezőgazdasági művelés alá esik, ahol optimális növényborítottság mellett a régészeti érintettség könnyebben felderíthető, ennek megfelelően az ismert régészeti lelőhelyek többsége szántóföldre esik.

A község (illetve a hozzá tartozó lakott külterületek) jelenlegi belterületén csak a régészeti lelőhelyek harmadrésze, szám szerint kilenc lelőhely található, ebből négy lelőhely a mai település középkori előzményéhez tartozik (plébániatemplom, kolostor, földvár, várkastély). A beépítettség miatt a belterületen – amelynek nagy része víz közelségében fekszik – további lelőhelyek előkerülése is várható, illetve a már ismert lelőhelyek egy részének növekedése valószínűsíthető.

A település közigazgatási határain belül külön jogszabályban *fokozottan védett* vagy *kiemelten védett* régészeti lelőhely nem található.

A Kötv. általános elvei alapján ex lege védett minden, jelenleg nyilvántartott régészeti lelőhely (28 db), a további ismert, de még nem nyilvántartott régészeti lelőhelyek esetében a bejelentést követően a központi közhiteles örökségvédelmi nyilvántartásba való bejegyzéssel, külön jogi aktus nélkül, az általános védettséget az újonnan előkerült régészeti lelőhelyek is megkapják.

Jelenleg az alábbi korú és jellegű lelőhelyekről van ismeretünk:

- őskori telep (8 db)
- őskori telep (?)
- őskori halomsíros temető
- neolitikus telep
- rézkori telep (2 db)
- késő rézkori (Baden-kultúra bolerázi csoport) telep
- késő rézkori (Baden-kultúra) szórványlelet
- bronzkori telep
- késő bronzkori (urnamezős kultúra) telep
- ismeretlen jellegű kelta lelőhely
- római kori telep (8 db)
- római kori halomsírok
- népvándorláskori temető
- avar kori temető
- késő avar kori temető
- Árpád-kori telep
- Árpád-kori kisvár
- középkori telep (3 db)
- középkori templom (3 db)
- középkori temető (2 db)
- késő középkori telep
- késő középkori várkastély
- késő középkori kolostor
- török kori vár
- ismeretlen korú telep (2 db)
- ismeretlen korú vár
- ismeretlen korú csontvázas temető
- ismeretlen korú szórványlelet

A régészeti lelőhelyek jellegéből adódóan a pontos lokalizáció, még inkább a pontos kiterjedés általában nem határozható meg pusztán a felszíni jelenségek alapján. Az adattári és szakirodalmi adatok, valamint az elvégzett helyszíni azonosítások alapján az azonosított lelőhelyekkel érintett területek a hozzájuk tartozó helyrajzi számokkal részletesen az 1. sz. mellékletben találhatóak.

Régészeti érdekű területek azok a területek, ahol a földrajzi adottságok és az adatgyűjtés során szerzett információk alapján egyéb lelőhelyek feltételezhetők. A régészeti lelőhelyek elhelyezkedését leginkább meghatározó vízfolyások közül Ozora határában több jelentősebb patakot is találunk, a Sió mellett (ld. 1.1. pont), amelyek melléke minden régészeti kor embere számára lehetőséget biztosított a megtelepedésre. A Sió több mint 9 km hosszan, az Érmelléki-ág északon, a Sió felé 6,5 km, majd dél felé 5 km hosszan, az Érmelléki-árok nyugatról érkező, névtelen mellékága 4, Névtelen-patak 4, a Méhes-patak 3, a Cinca-patak és a Fürgedi-patak pedig 2 km hosszan folyik keresztül az ozorai határon, s nem meglepő módon az összes ismert lelőhely a felsorolt vízfolyások és mellékvizeik mentén helyezkedik el. Ezeknek a vizeknek a mellékét csak részben érintette már régészeti terepbejárás, és vannak olyan szakaszok – mint pl. az Érmelléki-ágnak a Sió felé folyó hosszabb szakasza, az Érmelléki-árok nyugatról érkező, névtelen mellékága, a Méhes-patak, valamint a határ északi részén a Névtelen-patak –, ahonnan jelenleg egyetlen lelőhely sem ismert, ami több tucat, egyelőre ismeretlen régészeti lelőhely létét feltételezi az említett vízfolyások összesen 17–18 km hosszú partjai mentén. Ugyancsak hiányosnak mondható a lelőhelyhálózat a Siónak a belterülettől északnyugatra és délkeletre eső szakaszai mentén, ahol 2-2 km hosszan nem ismerünk lelőhelyeket, ezért várható újabb lelőhelyek előkerülése (ilyen pl. az írott forrásokból ismert középkori Bozzás falu, amelynek helyét a Borzás-dűlőben kereshetjük). A Sió mentén az egykori vízjárta területekből akár csak enyhén kiemelkedő, ma már rétként vagy szántóföldként használt kisebb magaslatok területén szintén bárhol kerülhetnek elő régészeti lelőhelyek vagy leletek.

A jelenlegi területhasználat és területi állapot (mezőgazdasági művelés) a kulturális örökség régészeti elemeit nagymértékben érinti. Jelentősen károsodhatnak az intenzív talajművelésnek és erózióknak kitett területek, ami minden szántóföldi lelőhelyet hátrányosan érint.

A régészeti lelőhelyeket az építkezések és a talajművelés súlyosan károsította és továbbra is veszélyezteti. Az ismert lelőhelyek esetében ez már eddig is nagyfokú pusztítást eredményezett. Amennyiben a mezőgazdasági területeken fennmarad az intenzív talajforgatásos művelés (vagyis a szántás), akkor ez a pusztulás is folytatódik, hosszú távon pedig megsemmisülést eredményezhet.

1.3. A védett műemléki értékek települési értékléltára

Nem része a régészeti munkarésznek.

1.4. A helyi építészeti örökség települési értékléltára

Nem része a régészeti munkarésznek.

2. A rendezés során tervezett változások hatáselemzése

2.1. A települési értékléltárban szereplő elemek vonatkozásában releváns rövid és középtávon tervezett változások ismertetése

Erre vonatkozóan nincs adatunk.

2.2. A 2.1. pontban szereplő változások hatásai

2.2.1. a régészeti örökségre

Erre vonatkozóan nincs adatunk.

2.2.2. a történeti településre, település- és tájszerkezetre

Nem része a régészeti munkarésznek.

2.2.3. a települési értékleltárban szereplő műemléki értékekre

Nem része a régészeti munkarésznek.

3. Értékvédelmi terv

3.1. Az értékleltárban szerepeltetett értékek megőrzését biztosító szempontok és követelmények meghatározása

A mezőgazdasági tevékenység különösen veszélyezteti az eredeti összefüggéseiben megmaradt, helyben és fizikai állapotromlás nélkül megőrzendő régészeti emlékeket, amelyek közé elsősorban a kőből és/vagy téglából készült, római kori és középkori épületek földben rejtőző (többnyire az alapozáshoz tartozó) falmaradványai tartoznak. Ezen régészeti emlékek pusztulása a szántás mélységének növekedésével, illetve az erózió által okozott hatások miatt olykor igen látványos. A tervezett beruházások szempontjából korlátozó tényező lehet, hogy a 68/2018. (IV. 9.) Korm. r. értelmében a földmunkával járó beruházással el kell kerülni az ilyen régészeti emlékeket (21. § (3) c)) is.

A Kötv. 9. §-a alapján a régészeti lelőhelyeket – a fenntartható használat elvének figyelembevételével – csak olyan mértékben lehet igénybe venni, hogy azok állománya számottevően ne csökkenjen, illetve eredeti összefüggéseik jelentősen ne károsodjanak. A fenntartható használat a Kötv. 7. § 4. pontja szerint a védett kulturális örökség olyan módon történő használata – ideértve a kármegelőző és kárcsökkentő tevékenységeket is –, amely nem haladja meg a szakmailag indokolt mértéket és nem vezet az örökség elemeinek állapotromlásához, így biztosított fennmaradásuk a jelen és jövő nemzedékek számára. A Kötv. 10. § (2) bekezdése kimondja, hogy a régészeti lelőhelyek védelmére irányuló intézkedéseknek elsősorban megelőző, szükség esetén mentő jellegűeknek kell lenniük.

A fenti irányelvekhez kapcsolódóan régészeti lelőhelyek kapcsán felmerülő kárenyhítési lehetőségek az alábbiak.

I. Megelőző jellegű intézkedések

1. A nyilvántartott régészeti lelőhelyeket lehetőség szerint el kell kerülni a földmunkával járó fejlesztésekkel, beruházásokkal, ezért a beruházásokat megelőzően már a terület kiválasztás szintjén érdemes tájékozódni a célterület régészeti érintettségéről, és amennyiben ez lehetséges, elkerülni a régészeti lelőhelyet a tervezett beruházással. A Kötv. 19. § (1) bekezdése alapján a nyilvántartott régészeti lelőhelyeket jogszabályban meghatározott esetekben és módon kötelezően el kell kerülni. Ezek az esetek a Korm. r. 21. § (3) bekezdése alapján a védett régészeti lelőhelyek, a nyilvántartott tájképi jelentőségű régészeti lelőhelyek és az eredeti összefüggéseiben megmaradt, helyben és fizikai állapotromlás nélkül megőrzendő régészeti emlékek. Ez utóbbi főszabály alól az örökségvédelmi hatóság csak belterületi ingatlanok, valamint örökségvédelmi vagy természetvédelmi célú beruházások esetén, illetve akkor térhet el, ha más meglévő építmény vagy műtárgy karbantartására irányul.

2. Régészeti érdekű területeken tervezett beruházás esetén megelőző régészeti kutatás vagy örökségvédelmi hatástanulmány készítése javasolható. *Régészeti érdekű terület* a Kötv. 7. § 29. pontja alapján valamennyi terület, természetes vagy mesterséges üreg és a vízmedrek azon része, amelyen, illetve amelyben régészeti lelőhely előkerülése várható vagy feltételezhető. Örökségvédelmi hatástanulmány készíttetését az örökségvédelmi hatóság is előírhatja a Korm. r. 87. § (4) bekezdése szerinti engedélyezési eljárásokban.

3. Amennyiben a tervezett tevékenység a Kötv. szerint nagyberuházásnak minősül, az örökségvédelmi jogszabály külön szabályait kell alkalmazni az engedélyezés és a megvalósítás folyamán. A nagyberuházásokhoz kapcsolódó engedélyezési eljárásokban a tervezett tevékenység örökségvédelmi hatásainak felmérésére Előzetes régészeti

dokumentáció (ERD) készítését írja elő a Kötv. Az ERD-t a jogszabályban meghatározott szerv készíti el, ezt az első olyan hatósági engedélyezési eljárásban be kell nyújtani, amely földmunkák végzésére jogosít. Az ERD részét képező feltárási projektterv alapján kerül sor a konkrét régészeti feladatellátás meghatározására, amelyet – amennyiben engedélyköteles tevékenységről van szó – az örökségvédelmi hatóság engedélyez.

II. Mentő jellegű intézkedések

1. A védett régészeti lelőhelyek esetében örökségvédelmi engedélyt kell kérni a Korm. r. 53. §-a értelmében az örökségvédelmi hatóságtól – a más hatóság (örökségvédelmi szakhatóság hozzájárulásával vagy szakkérdés vizsgálata alapján kiadott) engedélyéhez nem kötött – minden 30 cm mélységet meghaladó földmunkához, tereprendezéshez, valamint depó, feltöltés, töltés létesítéséhez. Ebben az esetben – a Korm. r. 88. § (6) bekezdése szerinti kivételek fennállása esetén – a szükséges megelőző régészeti feltárást követően, illetve azzal párhuzamosan végezhető az engedélyezett tevékenység.
2. Nyilvántartott régészeti lelőhelyek esetében a szakhatóságként vagy szakkérdés vizsgálatában közreműködő örökségvédelmi hatóság a földmunkával járó beruházás kapcsán előírja a szükséges megelőző régészeti feltárást.
3. Régészeti lelet, jelenség vagy emlék váratlan előkerülése esetén azt a jogszabályban meghatározott módon be kell jelenteni, a tevékenységet szüneteltetni majd ezt követően az illetékes, feltárássra jogosult intézmény elvégzi a mentő feltárást.

A kárenyhítés lehetőségeinek figyelembevétele a beruházások szempontjából mindenképpen fontos, hiszen a régészeti feltárások költségeit annak kell fedeznie, akinek érdekében az elvégzendő földmunka vagy a nyilvántartott régészeti lelőhely bolygatása szükségessé vált, így régészeti érintettség esetén a régészeti munkák költségével és időigényével is számolnia kell a beruházónak. A beruházások kapcsán célszerű lehet az előzetes egyeztetés az örökségvédelmi hatósággal.

Az Ozora község területére eső nyilvántartott lelőhelyek száma 28, ezek közül belterületen található részben vagy egészben nyolc lelőhely (1., 2., 6., 7., 12., 13., 24., 28. lelőhelyek). A belterületi vagy egyéb beépített területrészekben azok az építési munkálatok, amelyek talajbolygatással járnak (pl. ház-, pince- vagy kerítésalap ásása, közművek vezetése, tereprendezés, oszlopállítás, fásítás, árokásás, útépités, stb.), veszélyeztető forrásnak minősülnek, az ilyen jellegű beavatkozás engedélyezése során az örökségvédelmi hatóság is részt vesz az eljárásban a hatályos jogszabályok alapján. A fentiek mellett bármilyen újabb beruházás (pl. alagsóvezetés, melioráció, talajlazítás, csatornaásás, homok-, agyag- vagy földbányászás, magas- vagy mélyépítés, útépités, stb.), essen az bel- vagy külterületre, jelentős károkat okozhat a régészeti lelőhelyekben, ezért a fenti tevékenységek esetében az örökségvédelmi hatóság az engedélyezés során érvényesíti az örökségvédelmi érdekeket és előírja a szükséges örökségvédelmi hatáscsökkentő eljárást a beruházó számára, amely a gyakorlatban a megelőző régészeti feltárást valamely formáját jelenti. A hatóság saját hatáskörében eljárva mérlegeli a tervezett beruházás és az általa a régészeti örökségben keletkező visszafordíthatatlan folyamatok arányát, viszonyát, majd a jogszabályokkal összhangban, ezek alapján kikötésekkel engedélyezi vagy – jogszabályi feltételek fennállása esetén – elutasítja az engedélykérelmet.

Az ozorai lelőhelyek kétharmada teljesen vagy részben jelenleg általános mezőgazdasági területen, szántó művelés alatt található, szám szerint 18 darab (5., 6., 8., 9., 10., 14., 15., 16., 17., 18., 19., 20., 21., 22., 23., 25., 26., 27. lelőhelyek). A lelőhelyek az intenzív talajművelés miatt lassan, de biztosan pusztulnak. A szántás – különösen a mélyszántás – az erózióval kiegészülve folyamatos állagromlást okoz az érintett lelőhelyekben, tartós, több évtizedes ilyen jellegű használat során pedig a teljes megsemmisüléssel fenyeget. Ezekben a területeken

a szántóként való használatot, mint az eddigi használati módot, az esetek többségében korlátozni ugyan nem szükséges, de javasolt a művelési ág megváltoztatása úgy, hogy az a lelőhelyek tartós és további romlással nem járó fennmaradását garantálja. Javasolt a gyepterület művelési ág és ennek megfelelően a füvesítés után kaszálóként vagy legelőként való hasznosítás bevezetésének megfontolása.

A gyep, rét, legelő művelési módok a régészeti lelőhelyek állapotának háborítatlan megőrzése szempontjából kifejezetten kedvezőek, ilyen területen teljes egészében jelenleg egyetlen lelőhely sem található. Javasolt törekedni e felületek megőrzésére és lehetséges kiterjesztésére a régészeti lelőhelyeken és környezetükben.

A kert, szőlő vagy gyümölcsös kialakítása, illetve erdő telepítése többnyire jelentős veszélyt jelenthet a régészeti lelőhelyekre nézve, ugyanis a szőlő- és kertműveléshez, illetve az erdőgazdálkodáshoz általában kapcsolódó műveletek (pl. tuskózás, rigolírozás) a lelőhelyek vagy lelőhelyrészek megsemmisülésével járhatnak. E tevékenységeket ezért a régészeti lelőhelyek területén kerülni kell. Az örökségvédelmi hatóság örökségvédelmi hatástanulmány készíttetését írhatja elő újrahasznosításra, más célú hasznosításra vagy telekalakításra irányuló földhivatali eljárás esetén. Szőlőterületen egy (9. lelőhely), erdővel fedett területen pedig hat lelőhely (3., 4., 8., 9., 11., 28. lelőhely) lelőhely fekszik részben vagy egészen.

Régészeti érdekű terület a település közigazgatási területére eső valamennyi vízfolyás vagy állóvíz partszakasza, még ha ezekben ma már nem is található víz, illetve az egykori források környéke is. A jelen művelési ágaktól eltérni ezeken a területeken nem kell, jelenségek vagy leletek észlelése esetén azonban a jogszabályok által előírt tennivalókon túl értesíteni kell a helyi jegyző útján a területileg illetékes örökségvédelmi hatóságot és megyei hatókörű városi múzeumot is, hogy a lelőhely bekerülhessen a közhiteles örökségvédelmi nyilvántartásba. Amennyiben ezeken a területeken belül azonosítani sikerül a konkrét lelőhelyeket, azokra a továbbiakban a nyilvántartott régészeti lelőhelyekre vonatkozó szabályok és eljárások vonatkoznak. Újabb, jelentős földmunkával járó beruházás vagy változtatás ezért egyik ilyen területen sem javasolt. Amennyiben mégis beépítésre kerül régészeti érdekűként számon tartott terület, fel kell készülni régészeti lelőhely előkerülésére, ami az ott folyó munkálatokat lelassíthatja.

Egy-egy nagyobb területet érintő beruházás esetén – így esetleg útépités, zöldmezős beruházás nyomvonalának, helyének végleges meghatározását megelőzően – célszerű külön örökségvédelmi hatástanulmány készíttetése. A hatástanulmány készítése során alkalmazott, nem roncsoló módszerek (légi fotó, terepbejárás, geofizikai felmérés) és szondázó kutatások segítségével a lelőhely kiterjedése és jellege viszonylag jól meghatározható. A terv véglegesítését megelőzően, saját megrendelésre készített örökségvédelmi hatástanulmány révén elkerülhető, hogy az engedélyeztetési fázisban az örökségvédelmi hatóság a kérelmet elutasítsa vagy a tervet módosítását írja elő. Egy-egy konkrét beruházás tervezési fázisában ezért mindenképpen érdemes egyeztetni az illetékes örökségvédelmi hatósággal.

Amennyiben a lelőhelyeken és régészeti érdekű területeken kívül kerülne elő lelet vagy jelenség, akkor a korábban részletesen leírt jogszabályok szerint kell eljárni.

Régészeti szempontból alapvetően fontos, hogy minden egyes nyilvántartott lelőhelyet érintő munkálat esetében biztosított legyen a régészeti felügyelet. Tekintettel azonban a törvényi szabályozásra, amely szerint a beruházások esetében a szükségessé váló régészeti feltárások költségét a beruházónak kell állnia, valamint a váratlanul előkerülő lelőhelyek kapcsán szükséges mentő feltárások által okozott időkiesésre egy-egy beruházás során, a nem kellően motivált felek miatt a gyakorlatban továbbra is számolni kell a régészeti jelenségek egy jelentős részének dokumentálatlan pusztulásával. Ennek elkerülése érdekében szükséges az előrelátó tervezés, valamint a fejlesztések során az örökségvédelmi többletköltségek tervezése.

Ozora területén sem az egyes lelőhelyek jelentősége, sem a veszélyeztetés nem indokolja jelenleg egyetlen lelőhely védelemre vonatkozó felterjesztését sem.

Ugyanezen indoknál fogva, bár az egyes régészeti lelőhelyek többnyire jól hozzáférhetőek a kutatás számára, tervezett feltárásukat jelenleg semmi nem indokolja. Beruházást megelőző régészeti kutatás azonban szükség esetén minden területen lehetséges.

Az ozorai lelőhelyek közül jelenleg egyiket sem javasoljuk régészeti bemutatóhely kialakítására.

3.2 Az önkormányzati feladatok meghatározása

A jelenlegi károsan ható folyamat (talaj bolygatása) a fokozatos állagromlást jelenti a lelőhelyek számára. E folyamat elméletileg visszafordítható vagy legalább is megállítható lenne, ha a területeken a talajművelést a lentebb felvázolt módon megváltoztatnák. Ehhez a helyi adminisztráció (Önkormányzat), a szakemberek (örökségvédelmi hatóság, Megyei Múzeum) és az érintett magánszemélyek vagy vállalkozások konstruktív együttműködése szükséges. Ellenkező esetben a folyamat megfordíthatatlannak látszik és előbb-utóbb menthetetlenül a régészeti lelőhelyek teljes megsemmisüléséhez vezet.

4. Összefoglalás

A település bel- és külterületén máig összesen 28 régészeti lelőhely (terület) áll a Kötv. általános elvei alapján védelem alatt.

Ezek között kiemelten védett és fokozottan védett régészeti lelőhely nem található. A vonatkozó kormányrendelet értelmében a védetté nyilvánított régészeti lelőhelyen a hatóság örökségvédelmi engedélye szükséges – a más hatóság (örökségvédelmi szakhatóság hozzájárulásával vagy szakkérdés vizsgálata alapján kiadott) engedélyéhez nem kötött – minden, 30 cm mélységet meghaladó földmunkához, tereprendezéshez, valamint depó, feltöltés, töltés létesítéséhez és a régészeti emlék megóvási, konzerválási munkálataihoz.

Minden ismert és nyilvántartott lelőhely esetében már a jelenlegi humuszréteg bolygatása (eltávolítása) is sérti a régészeti örökség földben rejlő emlékeit. Amennyiben ezek területén elkerülhetetlen az építési tevékenység, annak eljárásába a kulturális örökségvédelmi hatóságot be kell vonni. Ilyen esetben megelőző régészeti feltárással kell számítani, amelynek költségeit a beruházónak kell viselnie.

A jelenleg hatályos jogszabályok szerint a település területén a régészeti feladatellátásra nagyberuházások kivételével a Wosinsky Mór Megyei Múzeum (7100 Szekszárd, Szent István tér 26.) jogosult.

Régészeti ügyekben szakhatóságként, illetve szakkérdés vizsgálatában jelenleg a Tolna Megyei Kormányhivatal Szekszárdi Járási Hivatala (7100 Szekszárd, Szent István tér 11-13., tel: 06 (74) 505-600, e-mail: epitesugy.szekszard@tolna.gov.hu) az illetékes.

Ez a hatástanulmány a készítés időpontjában rendelkezésre álló adatok alapján készült. A település területén időközben előkerülő lelőhelyekről a nyilvántartást vezető hatóság (Miniszterelnökség) vezet közhiteles nyilvántartást. Javasolt minden tervezett beruházás előtt a lelőhellyel való érintettségről időben meggyőződni.

A HÉSZ-be javasolt szövegrész

„(1) Régészeti érintettség esetén a hatályos kulturális örökségvédelmi jogszabályok alapján kell eljárni.

(2) Minden olyan esetben, amikor régészeti lelet vagy annak tűnő tárgya, régészeti emlék vagy régészeti jelenség kerül elő, a területileg illetékes jegyzőt értesíteni kell, aki haladéktalanul

tájékoztatja az örökségvédelmi hatóságot, a további intézkedésig a munkálatokat fel kell függeszteni, a terület őrzéséről a megtaláló köteles gondoskodni.

(3) A régészeti örökséget és a műemléki értéket érintő kérdésekben a központi közhiteles örökségvédelmi nyilvántartásban és a rendezési tervhez készített örökségvédelmi hatástanulmányban foglaltak együttesen irányadók.”

5. Nyilatkozat

A hatástanulmány készítőjeként kijelentem, hogy a hatástanulmány régészeti munkarésze az örökségvédelmi jogszabályok és a hatósági eljárások figyelembe vételével készült.

A hatástanulmány egy nyomtatott, aláírt példányát és egy digitális változatát a megrendelőnek átadtam.

A hatástanulmány készítőjeként kijelentem, hogy régész diplomával rendelkezem és a 68/2018. (IV. 9.) kormányrendelet 84. § (2) a) és a 439/2013. (XI. 20.) kormányrendelet 4. § (1) a) pontja alapján van jogosultságom a régészeti szakterületi munkarész elkészítésére.

Régész diploma száma: 947/2001. sz. (ELTE-BTK)

Régészeti szakértői nyilvántartási szám: 15-022.

Tamási, 2019. február 15.

dr. K. Németh András

7090 Tamási, Eötvös u. 10.
tel.: 30/405-1986

Melléletek:

1. melléklet:

Régészeti lelőhelyek Ozora közigazgatási területén (2019. január 31-i állapot)

2. melléklet:

Ozora község határának térképe az ismert régészeti lelőhelyekkel

Régészeti lelőhelyek Ozora közigazgatási területén

1. Ozora – Barátkút tér (Ozora 1)

Lelőhely-azonosító: 23214

A lelőhely megjelölése: késő középkori kolostor

A lelőhely leírása: Az ozorai ferences kolostort Filippo Scolari (Ozorai Pipo) alapította, 1418-ban kapott rá engedélyt, 1423-ban pedig már állt az épület. 1475-től őrségi központ lett, 1516-ban hét kolostor tartozott hozzá, 1535-ben húsz szerzetes lakott a kolostorban. A szerzetesek 1543-ban hagyták el a török veszély miatt. A 18. század elején romjai még álltak. A Barátkút tér déli részén, a Cinca-patak nyugati oldalán fekvő házak előtti részen 1952-ben Gábor József helytörténész végzett kisebb kutatást, amelynek során megtalálta a kolostor egymás mellett sorakozó öt celláját. 1954-ben Fehér Géza és Éri István végzett helyszínelést a kolostor helyénél, 1957-ben pedig Nagy Emese tárta fel a kolostortemplom szentélyét, valamint a tőle délre fekvő kolostorépület keleti részét. 2002-ben gázvezeték-fektetés során keresztülvágták a kolostorépületet, ekkor Vizi Márta dokumentálta a hajófal egy részletét, a kolostor nyugati zárófalát és a kerengő délkeleti részének helyiség-részleteit.

A lelőhely besorolása: nyilvántartott

A lelőhely veszélyeztetettsége: építkezés, közműfektetés

Hrsz.: 910, 963, 1007–1010, 1011/1, 1011/2, 1012, 1015, 1104/1, 1104/2, 1749

2. Ozora – Vár / Várkastély (Ozora 2)

Lelőhely-azonosító: 23216

A lelőhely megjelölése: késő rézkori (Baden-kultúra bolerázi csoport) telep, késő bronzkori (urnamezős kultúra) telep, késő középkori várkastély, török kori vár

A lelőhely leírása: A műemlék reneszánsz várkastély a falu központjában, a Sió déli oldalán, kisebb kiemelkedésen áll. Filippo Scolari (Ozorai Pipo) építtette 1416 és 1426 között gótikus stílusban, 1510 körül reneszánsz stílusban átépítették. 1545-től török helyőrség kapott benne helyet, 1686 után katonai jelentősége megszűnt. Az Esterházyak 1733-ra állították helyre uradalmi központként, 1790 után magtárnak használták. Régészeti és építészettörténeti kutatása 1981-től 2002-ig folyt Feld István vezetésével, aki 2008-ban, 2011-ben és 2013-ban is végzett kisebb, a helyreállításokat megelőző feltárást. 2014-ben hasonló célból Vizi Márta végzett feltárást, majd 2015-ben régészeti felügyeletet. A kb. 35×35 méter alapterületű, négyzet alaprajzú, belső udvaros, emeletes, részben alápincézett palotát a négy sarkán kerek tornyokkal ellátott várfal vette körül, előtte mély árokkal. A török korban a várfal és a palota között palánkot emeltek, később ugyanitt telepjelenségeket ástak. A külső bejárat délnyugatról nyílt, a várat északnyugat felé híd kötötte össze a plébániatemplommal. A vár körül a Baden-kultúrához tartozó bolerázi csoport és az urnamezős kultúra telepobjektumai is előkerültek.

A lelőhely besorolása: nyilvántartott

A lelőhely veszélyeztetettsége: építkezés, közműfektetés

Hrsz.: 1565, 1591–1596, 1599–1603, 1605/1, 1605/2, 1746/2, 1746/3, 1747, 1748

3. Ozora – Újfalú, homokbánya (Ozora 3)

Lelőhely-azonosító: 23217

A lelőhely megjelölése: késő avar kori temető, ismeretlen korú telep

A lelőhely leírása: 1969-ben a falutól északra, az ártérből kiemelkedő dombvonulat keleti lejtőjén homokbányászat során öt-hat sírt dúltak fel. Lakossági bejelentés nyomán Rosner

Gyula leletmentés keretében hét sírt tárt fel, köztük két lovastemetkezést. A temetőrészlet a 8. század elejére keltezhető. A lelőhely a szőlőhegy felhagyása után mára beerdősült.

A lelőhely besorolása: nyilvántartott

A lelőhely veszélyeztetettsége: anyagkitermelés, bánya-rekultiváció, rigolózás, erdőművelés

Hrsz.: 0127, 0128, 0130/1, 0136, 0137/4, 0141/13, 0152/3, 0153, 0154/6

4. Ozora – Kálvária / Kálváriahegy (Torma I. 44. lelőhely) (Ozora 4)

Lelőhely-azonosító: 23406

A lelőhely megjelölése: Árpád-kori kisvár

A lelőhely leírása: A falu felett, a Koppány, a Mártírok és a Kálvária utca által közrefogott, északnyugat–délkeleti irányban elterülő, meredek oldalú Kálvária északnyugati részén kétrészes földvár található. A kb. 20×30 méter alapterületű fővárat észak, kelet és dél felől széles, mély árok védte, a 30 méter hosszú elővár ettől délre húzódott. A lelőhelyet először Wosinsky Mór írta le a 19. század végén, az ekkor erdővel borított földvár területén nem talált leleteket, de őskorinak határozta meg. 1961-ben Torma István járta be a területét, leletanyagot azonban ő sem talált. 1982-ben Miklós Zsuzsa szondázó ásatást végzett, kutatóárokokkal átvágta a fővárat, a sáncárkot és a külső árkot is. Épületnyomok nem kerültek elő, mindössze két, 12-13. századi kerámiatöredék. A feltáró szerint a vár a 12. század végén, a 13. század elején létesülhetett, és nem lakták állandóan, csak menedékhelyként használhatták.

A lelőhely besorolása: nyilvántartott

A lelőhely veszélyeztetettsége: talajművelés, erdőművelés

Hrsz.: 792/1, 793, 795–803, 820–827

5. Ozora – Sióbozót, Sziget (Torma I. 42. lelőhely) (Ozora 5)

Lelőhely-azonosító: 23458

A lelőhely megjelölése: őskori telep

A lelőhely leírása: Torma István 1961-ben a falu északnyugati szélén, az akkori Sztálin utca (később Mártírok útja) és a Sió között, a holt Siótól északra húzódó, kelet–nyugati irányú, 300–400×50–100 méter nagyságú, 1-1,5 méter magas dombon néhány kovaszilánkot talált.

A lelőhely besorolása: nyilvántartott

A lelőhely veszélyeztetettsége: mezőgazdasági művelés (mélyszántás)

Hrsz.: 020/1–3

6. Ozora – Mártírok útja 7. / Sztálin utca 7. (Torma I. 43. lelőhely) (Ozora 6)

Lelőhely-azonosító: 23459

A lelőhely megjelölése: bronzkori telep

A lelőhely leírása: Torma István 1961-ben feljegyezte, hogy a Mártírok útja (akkoriban Sztálin utca) 7. számú ház előtt nem sokkal korábban árokásáskor bronzkori merítőedényt találtak. A kertek alját bejárta, de a beépítettség miatt leleteket nem talált a Kálváriahegyi erődítés alatt fekvő lelőhelyen.

A lelőhely besorolása: nyilvántartott

A lelőhely veszélyeztetettsége: építkezés, közműfektetés, mezőgazdasági művelés (mélyszántás)

Hrsz.: 13

7. Ozora – Petőfi u. (Torma I. 45. lelőhely) (Ozora 7)

Lelőhely-azonosító: 23460

A lelőhely megjelölése: késő rézkori (Baden-kultúra) szórványlelet

A lelőhely leírása: Torma István 1961-ben feljegyezte, hogy Harta József háza előtt útépitéskor a Baden-kultúrához tartozó edény töredékei kerültek elő, a lelőhelyen azonban terepbejárása során nem talált leletanyagot.

A lelőhely besorolása: nyilvántartott

A lelőhely veszélyeztetettsége: építkezés, közműfektetés, mezőgazdasági művelés (mélyszántás)

Hrsz.: 1015, 1020–1026

8. Ozora – Koppány utca vége / Vöröshadsereg utca vége (Torma I. 46. lelőhely) (Ozora 8)

Lelőhely-azonosító: 23461

A lelőhely megjelölése: ismeretlen jellegű kelta lelőhely

A lelőhely leírása: Torma István 1961-ben feljegyezte, hogy a Fürged felé vezető út melletti löszfalban kelta lándzsahegyet találtak.

A lelőhely besorolása: nyilvántartott

A lelőhely veszélyeztetettsége: erózió, mezőgazdasági művelés (mélyszántás)

Hrsz.: 0185/2, 0187/1, 0188/1, 0188/2, 0189/4, 0194, 0195, 0202/38, 0310, 0312/9, 0312/33, 0316, 0319/3

9. Ozora – Várhegy, Tükörcsösi feljáró (Torma I. 48. lelőhely) (Ozora 10)

Lelőhely-azonosító: 23463

A lelőhely megjelölése: ismeretlen korú szórványlelet

A lelőhely leírása: Torma István 1961-ben feljegyezte, hogy egy vízmosásban bronzlándzsa került elő.

A lelőhely besorolása: nyilvántartott

A lelőhely veszélyeztetettsége: erózió, mezőgazdasági művelés (mélyszántás), erdőművelés

Hrsz.: 0505/26, 0505/44, 0507, 0508/4, 0508/5, 0508/7, 1579–1581, 1584, 1610–1612

10. Ozora – Sióbozót (Ozora 12)

Lelőhely-azonosító: 47129

A lelőhely megjelölése: ismeretlen korú telep

A lelőhely leírása: Ozorától nyugatra, a Siótól délre, az ártérből alig kiemelkedő teraszon 2004 tavaszán légi fotózás során két, négyzet alaprajzú, egyenként kb. 50×50 méter nagyságú, egymástól kb. 200 méterre fekvő objektumot figyeltek meg. A lelőhely bejárása egyelőre nem történt meg.

A lelőhely besorolása: nyilvántartott

A lelőhely veszélyeztetettsége: mezőgazdasági művelés (mélyszántás)

Hrsz.: 030/3

11. Ozora – Ráctemető (Ozora 13)

Lelőhely-azonosító: 47131

A lelőhely megjelölése: őskori halomsíros temető

A lelőhely leírása: A lelőhelyet Wosinsky Mór 1896-os könyvéből ismerjük. Leírása szerint Tótipusztával szemben, a Sió-völgy déli oldalán található Fenyvesi-hegy keleti és nyugati oldalán fekvő két, mesterséges bevágás közti terület könyve megjelenése előtt 15–20 évvel – tehát 1880 körül – még legelő volt, ahol „tisztán kivehető halmok borították az egész területet”. A területet Wosinsky könyvének megjelenése idején már szőlőként és szántóként használták, amelynek következtében addigra már eltűntek a halomsírok. A felhagyott szőlőhegyen fekvő lelőhely mára beerdősült.

A lelőhely besorolása: nyilvántartott

A lelőhely veszélyeztetettsége: mezőgazdasági művelés (mélyszántás), erdőművelés

Hrsz.: 0128, 0137/4, 0138, 0140, 0141/13

12. Ozora – Tótipusza (Ozora 14)

Lelőhely-azonosító: 47133

A leelőhely megjelölése: avar kori temető

A leelőhely leírása: 1871-ben, a tótipusztai béreslakások mellett, a Sió és a fehérvári országút között húzódó, „körülbelül 60 lábnyi magas domb-lánczolat” keleti lejtőjén, három öltre az országúttól, pinceásás során avar vezéri sírokra bukkantak, amelynek kiemelkedő leletei több részletben jutottak múzeumba. A gazdag sírok kisebb családi temetőhöz tartozhattak.

A leelőhely besorolása: nyilvántartott

A leelőhely veszélyeztetettsége: építkezés, közműfektetés, mezőgazdasági művelés (mélyszántás)

Hrsz.: 1815/9–12, 1815/15–18, 1815/20, 1815/23–29, 1816/1, 1816/2, 1817, 1822, 1841, 1843/2, 1843/3, 1843/6, 1843/7, 1843/9–12

13. Ozora – Római katolikus templom (Ozora 15)

Lelőhely-azonosító: 47135

A leelőhely megjelölése: középkori templom, középkori temető

A leelőhely leírása: 2002-ben gázvezetékárok ásásakor a barokk műemlék templomtól közvetlenül keletre négy helyen is megbolygatták a középkori plébániatemplom kő alapfalait, feltehetően a szentély déli oldalának és záródásának falait, illetve támpilléreit. A helyszínelést Ódor János Gábor végezte.

A leelőhely besorolása: nyilvántartott

A leelőhely veszélyeztetettsége: építkezés, közműfektetés

Hrsz.: 1746/2, 1746/3, 1747

14. Ozora – Bakics-híd / Fürged-part III. (Ozora 16)

Lelőhely-azonosító: 47136

A leelőhely megjelölése: őskori telep, középkori telep

A leelőhely leírása: K. Németh András 2000-ben az Érmelléki-ág nyugati oldalán, Bakics-híd 2. leelőhelytől (Ozora 17, leelőhely-azonosító: 47137) északra, kb. a 143 méter magas magassági pont vonalában, a túloldali, észak–déli irányú kis földnyelv végével szemben néhány apró őskori és középkori cserepet gyűjtött.

A leelőhely besorolása: nyilvántartott

A leelőhely veszélyeztetettsége: mezőgazdasági művelés (mélyszántás)

Hrsz.: 0209/4, 0209/6

15. Ozora – Bakics-híd 2. / Fürged-part II. (Ozora 17)

Lelőhely-azonosító: 47137

A leelőhely megjelölése: középkori telep

A leelőhely leírása: K. Németh András 2000-ben az Érmelléki-ág nyugati-oldalán, a V alakú halastó nyugati felén, a Bakics-híd 3. nevű középkori leelőhelytől (Ozora 18, leelőhely-azonosító: 47138) kb. 300 méterre északra néhány középkori cserepet talált a tó melletti lapos dombon.

A leelőhely besorolása: nyilvántartott

A leelőhely veszélyeztetettsége: mezőgazdasági művelés (mélyszántás)

Hrsz.: 0218/6, 0218/7

16. Ozora – Bakics-híd 3. / Fürged-part I. (Ozora 18)

Lelőhely-azonosító: 47138

A lelőhely megjelölése: középkori telep, középkori templom, középkori temető

A lelőhely leírása: 1740 körül még említették a középkori Dorog falu templomának alapját az Ozoráról Iregbe és Tamásiba vezető út mellett. K. Németh András 2000-ben az Érmelléki-ágon létesített V alakú halastó nyugati oldalán, a tó és a gázos löszmélyút közötti domb tetején kb. 50 méter hosszú középkori lelőhelyet fedezett fel. A mélyúttól északra a dombtetőn az előző lelőhelyhez kapcsolódóan szintén középkori cserepeket gyűjtött. Ezt a területet a kataszteri térkép Dorogi-dűlőnek nevezi. A templom helyét K. Németh András 2008-ban azonosította, a mélyúttól kb. 100 méterre északra, a pataktól kb. 150 méterre nyugatra, egy kb. 30×20 méteres, törmelékkel borított területen.

A lelőhely besorolása: nyilvántartott

A lelőhely veszélyeztetettsége: mezőgazdasági művelés (mélyszántás)

Hrsz.: 0205/2, 0208, 0218/6, 0218/7, 0219/2, 0229/2–5, 0231

17. Ozora – Rác-kút (Ozora 19)

Lelőhely-azonosító: 47139

A lelőhely megjelölése: őskori telep, római kori telep

A lelőhely leírása: Az ún. Kalap-érbe kelet-délkelet felől egy kis patak folyik azon a ponton, ahol az Ozoráról Tamásiba tartó földesút keresztezi a patakot. A kis patak északi oldalán, attól kezdve, ahol annak folyása megközelítőleg nyugat-keleti irányba fordul, a víz közvetlen partjától a dombvonulat közepéig, a patakkal párhuzamosan kevesebb őskori és elszórtan több római cserepet, továbbá egy kézimalom őrlőkövének kb. 5-6 kg-os darabját gyűjtötte össze K. Németh András 2000-ben.

A lelőhely besorolása: nyilvántartott

A lelőhely veszélyeztetettsége: mezőgazdasági művelés (mélyszántás)

Hrsz.: 0275/7–10, 0275/15

18. Ozora – Köcsöge / Kecsege / Kecsege IV. / Kecsege-puszta (Ozora 20)

Lelőhely-azonosító: 47140

A lelőhely megjelölése: őskori telep, római kori telep, Árpád-kori telep, késő középkori telep, középkori templom

A lelőhely leírása: Miklós Zsuzsa 2000-ben a Cseréngáti-patak keleti oldalán, a Kecsegeről kelet felé, Ozorára vezető földesúttól délre légi fotón, majd terepbejárással őskori és római kori telepet, illetve Árpád-kori és késő középkori települést azonosított. Ugyanebben az évben K. Németh András is bejárta a középkori Kecsege falu és temploma helyét. Miklós Zsuzsa 2004-ben ugyanitt légi fotón esetlegesen földvárakra utaló jeleket vett észre, amelyek azonban terepbejárás után nem bizonyultak annak. (A lelőhely a fent felsorolt, és külön-külön más, de részben egymást fedő poligonokkal bejelentett lelőhelyek összevonásával jött létre: Kecsege IV. [Tamási 77, lelőhely-azonosító: 28515]; Kecsege-puszta, Köcsöge [Tamási 78, lelőhely-azonosító: 28516]; Kecsege [Fürged 3, lelőhely-azonosító: 50744]).

A lelőhely besorolása: nyilvántartott

A lelőhely veszélyeztetettsége: mezőgazdasági művelés (mélyszántás)

Hrsz.: 0220/27–29, 0220/34–36

19. Ozora – Malomi-dűlő (Ozora 21)

Lelőhely-azonosító: 47141

A lelőhely megjelölése: őskori telep, római kori telep

A lelőhely leírása: K. Németh András 2000-ben az Érmelléki-ág nyugati felén, az egykori Károly-majjossal szemben fekvő szakaszon, egy határozott mellékvölgytől északra kb. 50 méter hosszán nagyon elszórtan kevés őskori és római cserepet gyűjtött a patakmenti dombvonulat alsó részén.

A lelőhely besorolása: nyilvántartott
A lelőhely veszélyeztetettsége: mezőgazdasági művelés (mélyszántás)
Hrsz.: 0229/1, 0229/5, 0231

20. Ozora – Vizes-malom (Ozora 22)

Lelőhely-azonosító: 47142

A lelőhely megjelölése: őskori telep, római kori telep

A lelőhely leírása: K. Németh András 2000-ben a Malomi-dűlőben fekvő lelőhelytől (Ozora 21, lelőhely-azonosító: 47141) délre, az ott említett határozott mellékvölgytől közvetlenül délre eső határozottan kiemelkedő dombon, a tetejétől a patak széléig, dél felé haladva a vízzel párhuzamosan több római cserepet gyűjtött, kevés őskorival együtt. Kétszeri, néhány tíz méteres megszakítással ez a lelőhely egészen addig délre nyúlik, ahol az északnyugat felől érkező földesút keresztezi a patakot (kb. 400 méter).

A lelőhely besorolása: nyilvántartott

A lelőhely veszélyeztetettsége: mezőgazdasági művelés (mélyszántás)

Hrsz.: 0229/1, 0229/5, 0231, 0232

21. Ozora – Károly-major (Ozora 23)

Lelőhely-azonosító: 47143

A lelőhely megjelölése: őskori telep, római kori telep

A lelőhely leírása: K. Németh András 2000-ben az Egri-hídtól észak felé, az Érmelléki-ág nyugati-oldalán, az egykori Károly-majorhoz vezető dűlőúttól közvetlenül északra kb. 50 méter hosszan őskori és római kerámiát gyűjtött.

A lelőhely besorolása: nyilvántartott

A lelőhely veszélyeztetettsége: mezőgazdasági művelés (mélyszántás)

Hrsz.: 0233, 0234, 0235/2

22. Ozora – Egri-híd (Ozora 24)

Lelőhely-azonosító: 47144

A lelőhely megjelölése: őskori telep, római kori telep, népvándorlaskori temető

A lelőhely leírása: K. Németh András 2000-ben a Fürgedi-patak keleti, ún. Érmelléki-ága és a bele délkelet-kelet felől folyó kis mellékág (illetve földesút) találkozásától északkeletre, a következő nyugat-keleti irányú mellékvölgyig őskori és római cserepeket gyűjtött. A lelőhelyet 2014-ben Ódor János Gábor és K. Németh András újra bejárta, adatgyűjtésük szerint ugyanitt korábban 5. századi temetőre utaló fibulák is előkerültek.

A lelőhely besorolása: nyilvántartott

A lelőhely veszélyeztetettsége: mezőgazdasági művelés (mélyszántás), erózió

Hrsz.: 0235/2, 0235/3, 0238/1, 0238/2

23. Ozora – Tamási-út (Ozora 25)

Lelőhely-azonosító: 57208

A lelőhely megjelölése: ismeretlen korú vár

A lelőhely leírása: Czajlik Zoltán 2005-ben légi fotózás során a Kalap-érbe és a vele délkelet felől egyesülő kis patak találkozásánál, az egykor Tamásiból Ozorára vezető dűlőút keleti oldalán ismeretlen korú földvárra utaló nyomokat azonosított.

A lelőhely besorolása: nyilvántartott

A lelőhely veszélyeztetettsége: mezőgazdasági művelés (mélyszántás)

Hrsz.: 0275/15–17

24. Ozora – Mártírok utca (Ozora 27)

Lelőhely-azonosító: 72047

A leelőhely megjelölése: rézkori telep

A leelőhely leírása: Ódor János Gábor 2002-ben gázvezetékárók-ásás régészeti felügyelete során a Mártírok utca keleti szakaszán őskori, valószínűleg rézkori kerámia-töredékeket talált.

A leelőhely besorolása: nyilvántartott

A leelőhely veszélyeztetettsége: építkezés, közműfektetés

Hrsz.: 25, 26, 28, 31/1, 31/2, 32, 304/7, 555/1, 556, 564, 565, 566/1

25. Ozora – Határ-dűlő (Ozora 28)

Lelőhely-azonosító: 90447

A leelőhely megjelölése: római kori halomsírok

A leelőhely leírása: Ódor János Gábor és K. Németh András 2014-ben az Egri-híd (Ozora 24, leelőhely-azonosító: 47144) leelőhely északkeleti részén elkülönülve három, egyenként 8–15 méter átmérőjű, a környezetükből átlagosan 1 méterre kiemelkedő halmot, valószínűleg egykori halomsírok nyomait figyelte meg.

A leelőhely besorolása: nyilvántartott

A leelőhely veszélyeztetettsége: mezőgazdasági művelés (mélyszántás), erózió

Hrsz.: 0235/2, 0238/1, 0238/2

26. Ozora – Döbrentei puszta-dűlő 1. leelőhely (Ozora 29)

Lelőhely-azonosító: 91843

A leelőhely megjelölése: neolitik telep, rézkori telep, római kori telep

A leelőhely leírása: Czövek Attila 2011-ben lakossági bejelentés ellenőrzése során Ozora északnyugati határában, közvetlenül a felsőnyéki határszélen, a Sió déli felén, a Döbrentei-erdő északnyugati sarkában, nyugat, észak és kelet felől keskeny erdősávval körülvett szántóföldön, egy észak–déli irányú vízfolyás keleti oldalán kb. 500 méter hosszan őskori és római kori telepet azonosított. A leletek túlnyomó része római kori, a jellegzetes őskori kerámiatöredékek között a Körös-Starčevo-, illetve a Baden-kultúrához tartozó töredékek különíthetők el.

A leelőhely besorolása: nyilvántartott

A leelőhely veszélyeztetettsége: mezőgazdasági művelés (mélyszántás)

Hrsz.: 044/6, 044/7

27. Ozora – Külfürged (Ozora 30)

Lelőhely-azonosító: 91845

A leelőhely megjelölése: római kori telep

A leelőhely leírása: K. Németh András 2015. évi adatgyűjtése szerint egy felsőnyéki lakos Ozora északnyugati határában, a felsőnyéki határba zsákszerűen benyúló kiszögellésben, az Érmelléki-árok keleti oldalán, a patakkal párhuzamosan, kb. 250 méter hosszan és 100 méter szélességben római kori leleteket gyűjtött.

A leelőhely besorolása: nyilvántartott

A leelőhely veszélyeztetettsége: mezőgazdasági művelés (mélyszántás)

Hrsz.: 060/10

28. Ozora – Árpád utca 54.

Lelőhely-azonosító: 23215

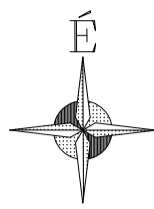
A leelőhely megjelölése: őskori telep (?), ismeretlen korú csontvázas temető

A leelőhely leírása: 1954-ben Éri István helyszínelést végzett az Árpád u. 54. számú háznál, ahol homokbányászat során korábban embercsontok kerültek elő. A bánya falában néhány jellegtelen őskori cserepeket is talált, de ezek összetartozása az embercsontokkal kérdéses.

A lelőhely besorolása: nyilvántartásba vétel alatt
A lelőhely veszélyeztetettsége: anyagkitermelés, erózió
Hrsz.: 1530

OZORA RÉGÉSZETI LELŐHELYEI 2019.

M=1:10 000

Jelmagyarázat

- régészeti lelőhely határa
- régészeti azonosító
- régészeti lelőhely száma